

BIBiK

Biuletyn Informacji Bibliotecznych i Kulturalnych

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Łodzi

Protokół

Jury Nagrody Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi za rok 2008

Jury Nagrody „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi” obradujące 24 marca 2009 r. pod przewodnictwem Barbary Czajki, w składzie: Piotr Bierczyński, Piotr Boczkowski, Małgorzata Cegiełko, Elżbieta Domagalska, Ewa Felner, Joanna Kantyka - sekretarz, Ewa Nowak-Wawrzyniak, Elżbieta Pawlicka, Aleksandra Pluszczyńska, przyznało **Nagrodę „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi” za rok 2008 w czterech kategoriach.**

Nagrodę w kategorii *Najlepsza książka o Łodzi* jury przyznało publikacji **„Zarys dziejów geodezji w Łodzi”, której autorami są Marian Czochański, Tadeusza Kośka i Grzegorz Kowalski.** Książkę wydało Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej.

Nagrodę w kategorii *Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi* jury przyznało publikacji **„Miasto = City” z fotografiami Jacka Kusińskiego,** który jest również wydawcą albumu.

Nagrodę w kategorii *Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej* jury przyznało publikacji **„Historia Smardzewic”, której autorem jest Stefan Zdonek.** Książkę wydała Ochotnicza Straż Pożarna w Smardzewicach.

Nagrodę w kategorii *Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej* jury przyznało publikacji **„Załęczański Park Krajobrazowy” z fotografiami Krzysztofa Gary,** którą wydała Agencja Reklamowo-Wydawnicza Prof-Art w Sieradzu.

Jury dokonało powyższego wyboru spośród 33 tytułów nominowanych do Nagrody. Ogółem do Nagrody kwalifikowały się 93 tytuły wydane w roku 2008, które były dostępne w zbiorach WiMBP im. Marszałka J. Piłsudskiego dnia 9 marca 2009 r., tj. w dniu, w którym upłynął termin zgłaszania kandydatów do Nagrody.

Jury nominowało, w kategorii *Najlepsza książka o Łodzi* – 13 tytułów, w kategorii *Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi* – 6 tytułów, w kategorii *Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej* – 10 tytułów, w kategorii *Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej* – 4 tytuły.

Członkom Jury 17. edycji Nagrody Złoty Ekslibris nie było łatwo podjąć decyzję w sprawie wyboru laureatów za rok 2008. Prawie w każdej kategorii, kilka tytułów spośród nominowanych kwalifikowało się zdaniem nie tylko jurorów do uhonorowania Złotym Ekslibriem. Regulamin Nagrody przewiduje jednak wybór tylko jednego tytułu w poszczególnych kategoriach. Wyrażam nadzieję, że nagrodzona książka „Zarys dziejów geodezji w Łodzi” autorstwa Mariana Czochańskiego, Tadeusza Kośki i Grzegorza Kowalskiego przyczyni się do większego zainteresowania badanymi zbiorami kartograficznymi oraz dokonaniem geodezyjno-kartograficznymi Łodzi. „Historia Smardzewic” to przykład zrealizowania przez pasjonata, niezawodowego historyka zainteresowań i badań nad dziejami małej, lokalnej społeczności. Stefan Zdonek – autor książki zmarł, zanim książka mogła być oddana do druku. Godne podkreślenia i uznania jest to, iż rodzina i przyjaciele przygotowali książkę do druku i doprowadzili do jej wydania. W kategorii najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi nagrodzono fotografię Jacka Kusińskiego, dzięki któremu możemy oglądać MIASTO, tak jak autor zdjęć z wysokości lotu samolotem Cesna. Takich zdjęć jeszcze nie było. Wyrażam nadzieję, że fotografie te wzbudzą wiele refleksji. Fotografie Krzysztofa Gary zawarte w albumie „Załęczański Park Krajobrazowy” to przykład, jaki efekt można osiągnąć, gdy połączona zostanie fotograficzna pasja i fotograficzne doświadczenie z pięknem i niezwykłością krajobrazu, jego fauny i flory. Winszując laureatom, składam również gratulacje nominowanym do Nagrody Złoty Ekslibris, gdyż także dzięki ich publikacjom czytelnicy mają możliwość odkryć, poznać, pogłębić wiele nieznanych lub dotychczas niewystarczająco zbadanych i ukazanych tematów.

Barbara Czajka
Dyrektor Biblioteki
Przewodnicząca Jury Nagrody

**Nominacje do Nagrody
*Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. Marszałka J. Piłsudskiego
w Łodzi za rok 2008***

Układ alfabetyczny wg tytułów

Kategoria - Najlepsza książka o Łodzi

1. Architekci miasta Łodzi : Wiesław Lisowski / Justyna Brodzka. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy.
2. Atlas architektury dawnej Łodzi do 1939 r. / Krzysztof Stefański. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Łódź : Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie.
3. Byłam sekretarką Rumkowskiego : dzienniki Etki Daum / Elżbieta Cherezińska. - Poznań : Zysk i S-ka Wydawnictwo.
4. Działania Służby Bezpieczeństwa wobec organizacji "Ruch" / wstęp, wybór i oprac. Piotr Byszewski. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. – (Dokumenty ; t. 27).
5. Europejczyk z Łodzi : wspomnienia / Karl Dedecius ; przeł. Sława Lisiecka. - Kraków : Wydawnictwo Literackie.
6. Garnizon Łódzki Wojska Polskiego w latach 1918-1939 / Konrad Czernielewski, Witold Jarno. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek.
7. Łódź przełomu wieków XIX/XX / Krzysztof R. Kowalczyński. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy.
8. Mojżesz Broderson : od Jung Idysz do Arratu / Gilles Rozier ; z fr. Przeł. Joanna Rit. – Łódź : Wydawnictwo Hamal Andrzej Machejek.
9. Rok 1945 w Łodzi : studia i szkice / pod red. Joanny Żelazko. - Łódź : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.
10. Spacerownik łódzki / Ryszard Bonisławski, Joanna Podolska. - Warszawa : Agora. – (Biblioteka Gazy Wyborczej).
11. 100 lat ŁKS : dzieje klubu 1908-2008 / [aut. Mariusz Goss, Wojciech Filipiak, Bożena Lidia Szmel ; współpr. aut. i red. Kazimierz Badziak i in. - Katowice : Wydaw. GiA ; Łódź : Fundacja Jubileusz.
12. Strajki robotnicze w Łodzi 1945-1976 / Krzysztof Lesiakowski. - Łódź : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.
13. Zarys dziejów geodezji w Łodzi / Marian Czochoński, Tadeusz Kośka, Grzegorz Kowalski. – Łódź : Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej.

Kategoria – Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi

1. Bogu samemu : w 50. rocznicę kapłaństwa arcybiskupa Władysława Ziółka metropolity łódzkiego / [red. Józef Janiec]. – Łódź : Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie.
2. Łódź Design 2008 : II Międzynarodowy Festiwal Designu w Łodzi = II International Festival of Design in Łódź / [organizator Łódź Art Center i in.]. - Łódź : [Międzynarodowe Centrum Sztuki]
3. Łódź która przeminęła : album fotografii / wybór i opracowanie - Jacek Strzałkowski. - Łódź : eConn.

4. Łódź w szkicach i akwarelach = Lodz in Skizzen und Aquarellen / Wioleta Salo. - Łódź : Literatura.
5. Miasto = City / [zdj.] Jacek Kusiński ; [tekst - "Widzenie Łodzi" Tomasz Włodkowski ; tł. Łukasz Staszewski, Aleksandra Spodenkiewicz]. - [Łódź] : Jacek Kusiński.
6. 110 lat komunikacji miejskiej w Łodzi. - Łódź : Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne - Łódź

Kategoria – Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej

1. Dzieje Cystersów sulejowskich / Małgorzata Borkowska. – Kraków : Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy.
2. Historia Smardzewic / Stefan Zdonek. – Smardzewice : Ochotnicza Straż Pożarna.
3. Łask - miasto nad Grabią = Łask - the town on the Grabia river / Ryszard Poradowski. - Łódź : Grako
4. Ochrona zabytków na terenie województwa łódzkiego w latach 1945-1975 / Mieczysław Pracuta. - Łódź : "Księża Młyn" Dom Wydawniczy Michał Koliński : na zlec. Wojewódzki Urząd Konserwacji Zabytków w Łodzi.
5. Przewodnik po Łęczycy i regionie łęczyckim / [red. naczelny Jan Szymczak, zesp. red. Maria Sęczkowska, Bolesław Solarski, Henryk Wójcik ; Towarzystwo Miłośników 75. Ziemi Łęczyckiej. Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Łęczycy. - Wyd. 3 popr. i poszerzone. - Łęczycza : [b. w.].
6. Region łódzki jako ośrodek przemysłu metalowo-maszynowego Królestwa Polskiego w latach 1864-1914 / Dariusz Klemantowicz. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
7. Różnorodność religijna, etniczna i kulturowa Zelowa / Jacek Jadwiszczak. – Żelów : Urząd Miejski ; Warszawa : Narodowe Centrum Kultury, 2008.
8. Spacerownik po regionie czyli Szlakiem zamków w województwie łódzkim / Piotr Machlański, Joanna Podolska, Tomasz Stańczak. - Warszawa : Agora. – (Biblioteka Gazety Wyborczej).
9. Stan wojenny w regionie łódzkim w dokumentach Służby Bezpieczeństwa / wstęp Robert Rabiega ; wybór i oprac. Michał Kopczyński, Robert Rabiega. - Warszawa ; Łódź : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.
10. Z dziejów Bratoszewic / Alicja Król-Kamińska. - Łódź : Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie.

Kategoria – Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej

1. Piotrków Trybunalski na starej pocztówce : (1903-1936) / [tekst Joanna Kielb ; red. wydania Barbara Pol]. - Piotrków Trybunalski : Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Próchnika.
2. Rzeźba z Kutna rodem = Kutno Sculpture. – Łódź : Łódzki Dom Kultury.
3. Wieluń : miasto zabytków = city of monuments = eine Stadt der Sehenswürdigkeiten / Tadeusz Olejnik. - Wyd. 2. - Wieluń ; Sieradz : Prof-Art.
4. Załęczański Park Krajobrazowy / Krzysztof Gara. – Sieradz : Prof-Art.

Regulamin

Nagrody Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi

1. Nagroda Złotego Ekslibrisu ustanowiona przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi przyznawana jest w czterech kategoriach:

- Najlepsza książka o Łodzi
- Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej
- Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi
- Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej

2. Nagroda w formie okolicznościowej teki według projektu artysty plastyka Włodzimierza Rudnickiego ma charakter honorowy i nosi nazwę „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi”.

3. Celem Nagrody jest popularyzacja najciekawszych publikacji o Łodzi i Ziemi Łódzkiej, promocja ich autorów oraz wydawnictw podejmujących tę problematykę.

4. Książki mogą być zgłaszane do Nagrody przez członków jury, autorów, wydawców, biblioteki i inne instytucje oraz czytelników. Ostateczny termin zgłaszania kandydatów do Nagrody ogłaszany jest każdorazowo na stronie WWW Biblioteki oraz w Bibliotece nie później niż na trzy tygodnie przed zakończeniem terminu zgłaszania kandydatów do Nagrody. Zgłoszenia, które wpłyną po tym terminie nie będą uwzględniane.

Zgłoszenia kandydatów do Nagrody można składać w sekretariacie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w godz. 8-15.30 (poniedziałek – piątek), przesłać na adres WiMBP (90-508 Łódź, ul. Gdańska 100/102) z dopiskiem „Złoty Ekslibris” lub na adres poczty elektronicznej sekretariat@hiacynt.wimbp.lodz.pl

5. Nagrodę przyznaje jury powołane przez Dyrektora Biblioteki spośród jej pracowników. Jury może być rozszerzone o konsultantów spoza Biblioteki. Ocenie podlegają publikacje wydane w roku poprzedzającym wręczenie Nagrody. Jury ocenia poziom merytoryczny i edytorski zgłoszonych do Nagrody wydawnictw. Wybór uhonorowanych Nagrodą w czterech kategoriach publikacji poprzedza etap ich nominowania przez jury spośród wszystkich zgłoszonych kandydatów do Nagrody. Jury może odstąpić od przyznania Nagrody w danej kategorii.

6. Nagroda przyznawana jest corocznie i wręczana uroczyście w kwietniu lub w maju następnego roku. Nagroda wręczana jest autorowi publikacji (jednej osobie, zespołowi autorskiemu lub redaktorowi w przypadku pracy zbiorowej). Okolicznościowe dyplomy przyznawane są wydawnictwu, które wydało nagrodzoną publikację.

7. Regulamin dostępny jest w sekretariacie Biblioteki oraz na stronie WWW Biblioteki pod adresem <http://www.wimbp.lodz.pl/>

Załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 4/2007
Dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi z dnia 7 lutego 2007 r.

Projekt Nagrody i okolicznościowych dyplomów za nagrodzone książki wydane w latach 2005-2008 zrealizował artysta plastyk Włodzimierz Rudnicki

Włodzimierz Rudnicki urodził się w Łodzi w 1942 roku. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Dyplom z wyróżnieniem z malarstwa uzyskał w pracowni Wacława Taranczewskiego w 1968 roku.

Dziedziny twórczości W. Rudnickiego to malarstwo, grafika, grafika użytkowa, medalierstwo.

Laureaci

Nagrody Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej

im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi za publikacje wydane w latach 1992 - 2007

Nagroda „Złoty Ekslibris” została ustanowiona w 1992 roku, z okazji 75-lecia istnienia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. Inicjatorką Nagrody była Elżbieta Pawlicka - dyrektor Biblioteki w okresie od lutego 1982 r. do kwietnia 2003 r.

Celem nagrody jest zwiększenie zainteresowania środowisk twórczych i czytelniczych publikacjami o Łodzi i Ziemi Łódzkiej, odkrywaniem i poznawaniem historii i współczesności miasta oraz regionu. Jury ocenia poziom merytoryczny i edytorski zgłoszonych do Nagrody wydawnictw, które mogą być zgłaszane do Nagrody przez autorów, wydawców, instytucje i czytelników. Nagrodę przyznaje jury powoływane przez Dyrektora Biblioteki spośród jej pracowników. Nagrodą wręczaną do roku 2005 była akwaforta wykonana przez grafika Zbigniewa Janeczka. W latach 2006-2009 projekt Nagrody i okolicznościowych dyplomów zrealizował artysta plastyk Włodzimierz Rudnicki.

Nagroda honorowa „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi” do 2006 roku przyznawana była w dwóch kategoriach: za najlepszą książkę popularnonaukową o Łodzi oraz za najlepszą książkę popularnonaukową o Ziemi Łódzkiej. W roku 2007 zmieniono Regulamin Konkursu i ustanowiono dwie nowe kategorie: za najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi i najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej.

Wręczane w 2009 roku „Złote Ekslibrisy” za książki wydane w roku 2008 to 17 edycja Nagrody.

„Złoty Ekslibris” dla najlepszej książki popularnonaukowej o Łodzi przyznano po raz pierwszy w 1993 roku dla książki wydanej w roku 1992.

Oto laureaci:

za rok 1992

Krzysztof Stefański *Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi*
(Ewangelickie Wydawnictwo św. Mateusza)

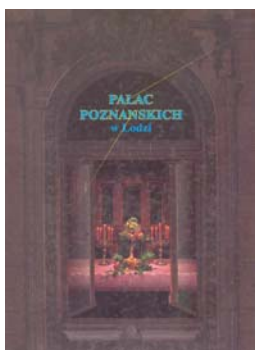

za rok 1993

Andrzej Urbaniak *Śladami starej Łodzi*
(Wydawnictwo 86 Press)

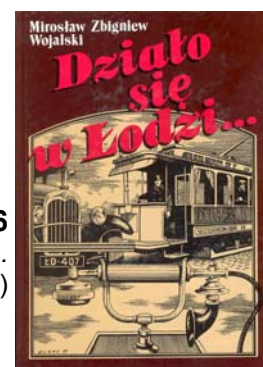
za rok 1994

Wśród 24 książek wydanych w 1994 r. jury nie znalazła książek odpowiadających kryteriom nagrody - jednocześnie wysokiego poziomu merytorycznego i edytorskiego.

za rok 1995

Pałac Poznańskich w Łodzi opracowana przez zespół pracowników Muzeum Historii Miasta Łodzi pod red. Ryszarda Czubyńskiego
(Muzeum Historii Miasta Łodzi)

za rok 1996

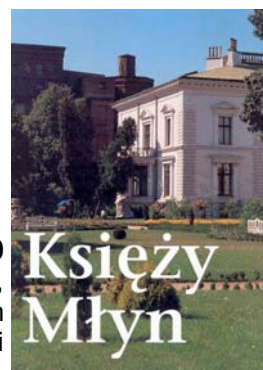
Mirosław Zbigniew Wojalski *Działo się w Łodzi...*
(książka wydana przez autora)

za rok 1997

Spośród 23 książek jurorzy nie znaleźli książki spełniającej wszystkie kryteria zapisane w regulaminie nagrody.

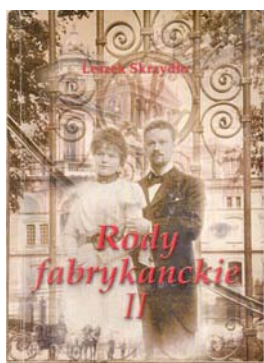
za rok 1998

Zaginiona dzielnica : Łódź żydowska – ludzie i miejsca
Pawła Spodenkiewicza (Łódzka Księgarnia Niezależna)

za rok 1999

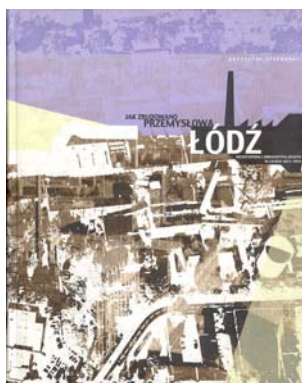
Księży Młyn. Autorami tekstów są Dorota Berbelska, Stefan Pytlas, Jan Salm i Agata Zielińska, a fotografii Tadeusz Karpiński. Album wydany został przez Wydział Strategii Miasta Urzędu Miasta Łodzi

W roku 2001 zmieniono formułę i regulamin Nagrody. Przyznano dwie równorzędne nagrody. Jedna dla najlepszej książki dotyczącej Łodzi, druga dla najlepszej książki dotyczącej województwa.

Nagroda za rok 2000

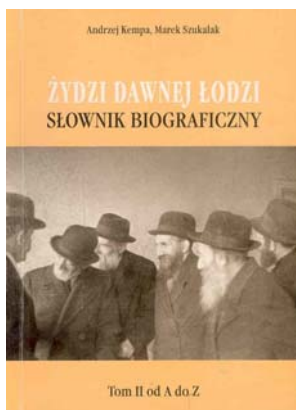
Rody fabrykanckie Leszka Skrzydły
(Oficyna Bibliofilów Marka Szukalaka)

Łowicka pocztówka 1899-1999 Edwarda Miziołka
(Łowicki Ośrodek Kultury i Łowicki Oddział Archiwum
Państwowe m.st. Warszawy)

Nagroda za rok 2001

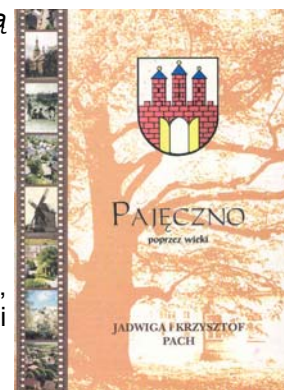
Jak zbudowano przemysłową Łódź : architektura i urbanistyka miasta w latach 1821-1914
Krzysztofa Stefańskiego (Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska
Kulturowego)

Łęczyca : monografia miasta do 1990 roku
pod. red. Ryszarda Rosina
(Towarzystwo Naukowe Płockie,
Oddział w Łęczycy i Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej)

Nagroda za rok 2002

Publikacja autorstwa Andrzeja Kempy i Marka Szukalaka *Żydzi dawnej Łodzi : słownik biograficzny Żydów łódzkich oraz z Łodzią związanych. T. 2, Od A do Z* (Oficyna Bibliofilów)

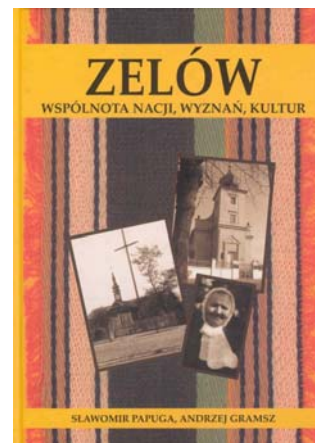
Pajęczno poprzez wieki Jadwigi i Krzysztofa Pachów,
książka wydana w Częstochowie przez Dom Książki

Nagroda za rok 2003

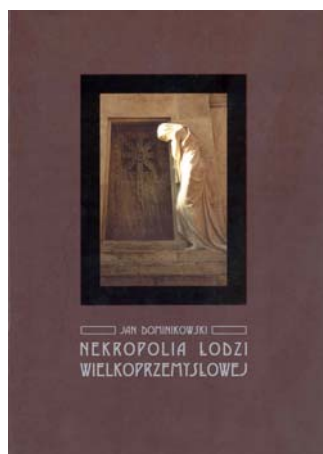

Szlakiem łódzkiej kolei
Michała Jerczyńskiego i Tomasza Roszaka
(Wydawnictwo Piątek Trzynastego)

Zelów : wspólnota nacji, wyznań, kultur Sławomira Papugi i Andrzeja Gramsza
(Wydawnictwo GRaKO)

Nagroda za rok 2004

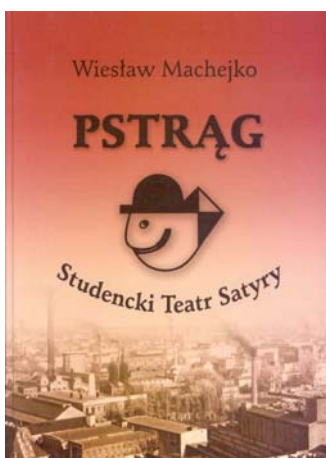

Nekropolia Łodzi wielkoprzemysłowej : Cmentarz Stary przy ulicy Ogrodowej : dzieje i sztuka 1854-1945 autorstwa Jana Dominikowskiego, album wydany przez łódzkie Wydawnictwo Konserwatorów Dzieł Sztuki

Monografia gminy Mokrsko pod redakcją Tadeusza Olejnika
(Urząd Gminy Mokrsko)

Nagroda za rok 2005

Z ikłą i pod prąd czyli W krainie Pstrąga : piosenki, skecze, monologi, żarty, anegdoty, wiersze, wspomnienia, recenzje, paszkwile, donosy, laurki, anonimy, parodie, fotografie, karykatury, obrazy, rysunki, raptularz, epitafia : Studencki Teatr Satyry Pstrąg od frontu i od kulis na tle Łodzi akademickiej 1945-1967 autorstwa Wiesława Machajko
(Dom Wydawniczy ELIPSA)

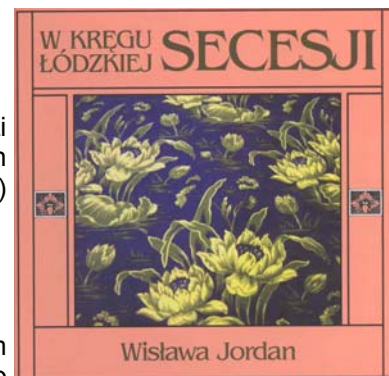
Nieborów : mazowiecka rezydencja Radziwiłłów autorstwa Włodzimierza Piwkowskiego,
(Muzeum Narodowe oraz Muzeum w Nieborowie i Arkadii)

Nagroda za rok 2006

W kategorii: najlepsza książka o Łodzi
W kręgu łódzkiej secesji Wisława Jordan
(Wydawnictwo Literatura)

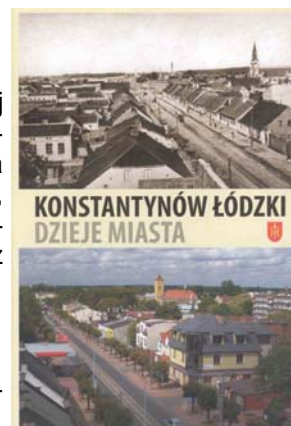

W kategorii: najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi
Piotrkowska : spacer pierwszy w opracowaniu graficznym Sławomira Krajewskiego, z fotografiami Jacek Kusińskiego
(Wydawnictwo Tamkapress, Warszawa)

W kategorii: najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej
Konstantynów Łódzki : dzieje miasta praca zbiorowa pod red. Marii Nartonowicz-Kot, wydana przez Urząd Miejski w Konstantynowie Łódzkim i Oddział Łódzki Polskiego Towarzystwa Historycznego. Autorami tej pracy zbiorowej są: Marek Adamczewski, Julian Baranowski, Kazimierz Badziak, Maria Nartonowicz-Kot, Tadeusz Nowak, Leszek Olejnik, Marta Sikorska-Kowalska, Eugeniusz Workert, Hanka Żerek-Kleszcz

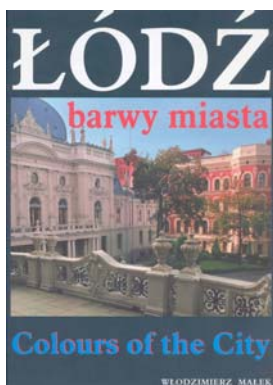

W kategorii: najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej
Łowicz w XX wieku : kronika fotograficzna autorstwa Jacka Rutkowskiego
(Urząd Miejski w Łowiczu)

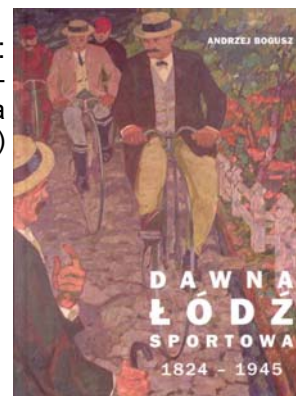

Nagroda za rok 2007:

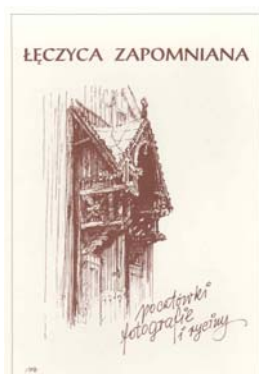
Dawna Łódź sportowa : 1824-1945, Andrzeja Bogusza, w opracowaniu graficznym Wojciech Grochowalski Papier-Service, realizacja wydawnicza Fundacja Kultury i Biznesu (Wydawca Muzeum Historii Miasta Łodzi)

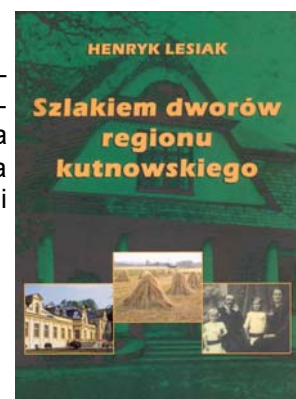
Łódź : barwy miasta, fotografie i projekt albumu Włodzimierz Małek ; tekst oraz konsultacja przy wyborze fot. Ryszard Bonisławski. (Wyd. 3 uaktualnione. Oficyna Wydawniczo-Reklamowa Sagalara)

Szlakiem dworów regionu kutnowskiego, autorstwa Henryka Lesiaka. (Wyd. 2 [zmienione i uzupełnione]. (Wydawca - Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego)

Łęczyca zapomniana : pocztówki, fotografie i ryciny. [Tekst Alicja Łosińska, Karol Niewiadomski, Mirosław Pisarkiewicz, wybór kart pocztowych i fotografii Alicja Łosińska, Aneta Pucek] Wydawcy: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęczycy, Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Łęczycy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej]. Wyd. 2 poszerzone i uzupełnione

Marian Czochański, Tadeusza Kośka, Grzegorz Kowalski

Zarys dziejów geodezji w Łodzi

„Zarys dziejów geodezji w Łodzi” składa się z sześciu rozdziałów.

Bezpośrednim impulsem podjęcia badań dotyczących historii geodezji w Łodzi była przypadająca w 2008 roku 90. rocznica działalności łódzkich geodetów.

Marian Czochański, Tadeusz Kośka i Grzegorz Kowalski z Katedry Geodezji, Kartografii Środowiska i Geometrii Wykreślnej Politechniki Łódzkiej na zlecenie Wydziału Geodezji, Katastru i Inwentaryzacji Urzędu Miasta Łodzi opracowali nową planszę Atlasu Miasta Łodzi „90 lat miejskiej służby geodezyjnej i kartograficznej”. Wyniki badań zostały opublikowane w omawianej monografii.

Z podsumowania (s. 158-164)

Przeprowadzone badania zbioru kartograficznego Archiwum Państwowego w Łodzi, archiwum Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, zbiorów prywatnych oraz literatury przedmiotu pozwalają zarysować główne dokonania w tym zakresie.

Okres pierwszy od początku XIX wieku po rok 1918 to powstanie i rozwój Łodzi przemysłowej. Wizje Łodzi przemysłowej, które miał Stanisław Staszic i Rajmund Rembieliński odwzorowali w postaci sitaki ulic i układu granic placów budowlanych, ogrodów sukienniczych i posiadłości fabrycznych mierniczowie przysięgli Filip de Viebig i Jan Leśniewski. To im zawdzięcza Łódź długi na 4,8 km, prosty trakt biegnący pod Placu Kościelnego na Starym Mieście aż do ówczesnych południowych granic miasta na Placu Reymonta (Górny Rynek) – dzisiejsze ulice Nowomiejska i Piotrkowska – oraz prostokątny układ ulic na wschód i zachód od tej osi – między obecnymi ulicami Kilińskiego i Żeromskiego – zachowany do dziś.

Na przełomie XIX i XX wieku ..., powstała pierwsza, kompleksowa, obejmująca cały obszar miasta w ówczesnych granicach, wielkoskalowa mapa sytuacyjna miasta w skali 1:1680, w układzie sekcyjnym. Mapa ta sporządzona została na podstawie szczegółowych pomiarów terenowych, opartych na pierwszej w mieście geodezyjnej osnowie poziomej w lokalnym układzie współrzędnych na miarach rosyjskich, założonej przez wykonawcę tych prac mierniczego przysięgłego Władysława Starzyńskiego.

W ostatnim dziesięcioleciu tego okresu kilkakrotnie włączano do miasta okoliczne wsie tak, że po 1915 roku powierzchnia miasta była dwukrotnie większa niż na początku wieku. Mapa Starzyńskiego pokrywała niecałe 50 % obszaru miasta w nowych granicach.

Sporządzane rejestry pomiarowe gruntów stanowiły i stanowią do dziś nierzadko materiały źródłowe do regulacji stanów prawnych nieruchomości.

Po roku 1918, w oparciu o nowo założoną osnowę wykonane zostają szczegółowe pomiary sytuacyjne, a następnie wysokościowe miasta, w wyniku których powstają wielkoskalowe sytuacyjne opracowania kartograficzne w różnych skalach, a następnie jednolita, szczegółowa mapa sytuacyjno-wysokościowa w skali 1:1000, w układzie sekcyjnym, sporządzana na trwałym podkładzie kreślarskim – na planszach aluminiowych.

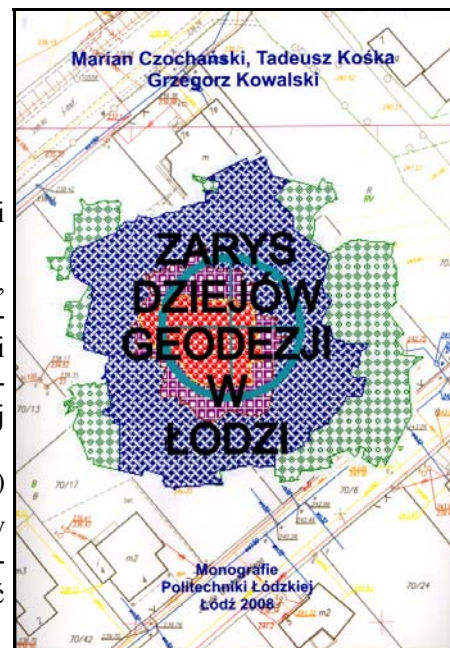
Materiały te stanowią nieocenione źródło informacji przestrzennej oraz podkład do prac projektowych związanych z realizacją inwestycji miejskich, ze szczególnym uwzględnieniem zakładanej w tym czasie sieci technicznego uzbrojenia terenu (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej).

Wyzwolenie Łodzi spod okupacji hitlerowskiej stało się początkiem ogromnych zmian zarówno w mieście, jak i w geodezji – powiększa się prawie czterokrotnie obszar miasta w jego nowych granicach administracyjnych, zaś zmiana ustroju pociąga za sobą także istotne zmiany organizacyjne służby geodezyjnej.

Kontynuowane są prace związane z pokryciem obszaru całego miasta mapą sytuacyjno-wysokościową w skali 1:1000, równolegle sporządzane są mapy tras ulic z uzbrojeniem podziemnym w skalach 1:250 i 1:500. Zostaje założona na obszarze miasta ewidencja gruntów.

Rozdział 2. Główne dokonania geodezyjno-kartograficzne do 1918 roku (fragmenty)

Prawdopodobnie pierwsze szczegółowe pomiary terenów Łodzi w granicach administracyjnych przeprowadzono w latach 1812-1813. Pomiary te wykonali geometra przysięgły Księstwa Warszawskiego Franciszek Johnney oraz geometra Dyrekcji Dóbr i Lasów Narodowych Plebanowski. (s. 19)

W Archiwum Państwowym w Łodzi znajduje się bardzo zniszczony fragment oryginału mapy Johnney'a (APŁ – sygn. 513) zatytułowanej: „*Brulion PLAN Klucza Łódzkiego W Departamencie Warszawskim Powiecie Zgiersko=Łęczyckim sytuowanego Do Dóbr Narodowych należącego Specjalnie rozmierzony w Roku 1812/13 [...] Plan obejmuje zabudowę miasta Łodzi, części wsi Bałuty, folwarku Stara Wieś i Wójtostwa Łódzkiego, rzekę i staw dworski oraz część gruntów leżących po obu brzegach rzeki.* (s. 20-21)

Opracowanie Franciszka Johnneya zawierało pewnie jakieś nieścisłości, skoro w roku 1816 „Prześwietna Dyrekcja Generalna Dóbr i Lasów Narodowych” reskryptem poleciła w trybie rewizji geometrze Konstantemu Berwisiewiczowi z Warszawy nowy „wymiar Gruntów Folwarcznych, Gruntów Wójtowskich, Gruntów Plebańskich i Gruntów Młynarza Łódzkiego”. Praca ta została zakończona 5 lutego 1817 roku a oryginał mapy znajduje się w zbiorze kartograficznym Archiwum Państwowego w Łodzi – sygn. 514. (s. 24)

W 1821 roku podjęto decyzję o założeniu na południe od Starego Miasta Osady Sukienniczej. Projekt rozplanowania osady, częściowo na gruntach obywateli i proboszcza i w części na gruntach rządowych, sporządził geometra Filip de Viebig na zlecenie Rajmunda Rembielińskiego.

Dla ostatecznego uregulowania Osady Sukienniczej Rajmund Rembieliński wydał dla geometry Filipa de Viebiga instrukcję. (s. 24)

Instrukcja Prezesa Rajmunda Rembielińskiego dla Filipa de Viebiga jest szczegółowym opisem procedury geodezyjnej zwanej dziś scaleniem, podziałem i wymianą gruntów.

Zalecenia powyższej instrukcji geometra Filip de Viebig pośpiesznie wykonał, sporządzając w tymże 1823 roku „*Plan. Sytuacyjny uregulowanych ogrodów sukienniczych Mieście Łodzi położonego w Obwodzie Łęczyckim Województwie Mazowieckim*” w skali 1:5000 według „Miary Warszawskiej rachując 50 prętów na Call Dziesiętny”. Plan ten, którego kopia litograficzna znajduje się w Archiwum Państwowym w Łodzi – sygn. 517, jest opracowaniem jednostkowym zorientowanym generalnie na północ ale ściśle z kierunkiem osi traktu od Piotrkowa – dzisiaj ulicy Piotrkowskiej. (s. 28)

W 1825 roku powiększono obszar Łodzi do 22,1 km², przyłączając „wieś Wólkę, Wójtostwo Zakrzew (prawdopodobnie Zarzew), i część lasu rządowego, należącego do leśnictwa Łazanów”. Już w tym roku Jeometra przysięgły Królestwa Polskiego Jan Leśniewski, rozpoczął szczegółowe pomiary tych terenów.

Najpierw pomierzył obszar gruntów mieszczan łódzkich i lasu ogólnego miejskiego, ciągnący się wzdłuż ulicy Piotrkowskiej między ulicą Dzielną (obecnie Narutowicza i Zielona) a granicą ze „Wsią Rządową Wólka z Roku 1823 Kopcami obsypaną” i sporządził na tej podstawie nową mapę. (s. 28)

Oryginał w skali 1:5000 w zbiorach kartograficznych Archiwum Państwowego w Łodzi – sygn. 521.

W oparciu o tę mapę oraz inne zgromadzone już u burmistrza materiały kartograficzne Jan Leśniewski zaprojektował i wytyczył w terenie[...] osie ulic i granice nowych placów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i rękodzielnicze oraz posiadła wodno-fabryczne. Ten nowy podział terenów, już w tym momencie należących do miasta Łodzi przedstawił na mapie zatytułowanej „*Plan Sytuacyjny Osady Rękodzielniczej ŁODKA pod miastem Rządowym Łódź w Obwodzie Łęczyckim w Województwie Mazowieckim na Wyroby Lniane i Bawełniane założony, Sporządzony w Miesiącu Listopadzie 1827 roku przez Jana Leśniewskiego [...]. Oryginał w skali 1:10000 [według miary nowopolskiej] w zbiorach kartograficznych AP w Łodzi – sygn. 519.* (s. 30-31)

Zaprojektowany przez Jana Leśniewskiego na tej mapie i wytyczony w terenie układ nowych ulic zachował się do dziś pod obecnymi nazwami Żeromskiego, Wólczańskiej, Sienkiewicza, Fabrycznej, Tymienieckiego, Przybyszewskiego, Łęczyckiej i Tatrzańskiej. (s. 32)

W następnej kolejności została sporządzona „*Mappa Realności Rządowych zaiętych na Osade Rękodzielniczą Łódka [...] Rysowana w Miesiącu Styczniu 1828 przez Jana Leśniewskiego Mierniczego Przysięgłego*”. Oryginał tej mapy znajduje się w zbiorze kartograficznym Archiwum Państwowego w Łodzi, sygn. 96. (s. 32)

[...] zgodnie z ukazem carskim z dnia 31 grudnia 1866 roku wprowadzono nowy podział administracyjny Królestwa Polskiego oraz język rosyjski jako język urzędowy. Utworzono Gubernię Piotrkowską, a w jej obrębie powiat łódzki, z siedzibą w Łodzi. (s. 34)

Prawdopodobnie pierwszym sporządzonym w języku rosyjskim dokumentem kartograficznym Łodzi jest [Plan] Opracowany dla władz miasta na podstawie bezpośrednich pomiarów terenowych przez mierniczego przysięgłego II klasy Rudolfa Micińskiego z roku 1873. Mapa wykreślona jest w skali 1:4200 w systemie miar rosyjskich „50 sażeni w 1 calu angielskim”. Na mapie autor przedstawił granice działek, budynki i budowle oraz zagospodarowanie terenów miejskich od granicy północnej Łodzi do granicy południowej, w pasie szerokim od obecnej ulicy Żeromskiego na zachodzie, do obecnej ulicy Wodnej na wschodzie. Oryginał tej mapy przechowywany jest w Archiwum Państwowym w Łodzi pod sygnaturą 525. (s. 36)

Cztery lata później prawie cały obszar miasta Łodzi w ustalonych w 1840 roku graniach administracyjnych (prócz części Lau miejskiego na zachodzie miasta) [...] przedstawił w 1877 roku tenże geometra przysięgły II klasy Rudolph Micinski na mapie zatytułowanej: „*Plan der Gruntbesetzungensant Fabriken Seiner Hochwohlgeboren des Herrn Prezes Karl Schejbler Mit der Umgebung der Stadt LODZ*”. [...] sporządzonej na zamówienie prywatne i opisanej w języku niemieckim. (s. 36)

Oryginał tej mapy znajduje się w Archiwum Państwowym w Łodzi – sygn. 527.

W końcu XIX wieku liczba ludności miasta Łodzi szacowana była na około 300 tysięcy. Powierzchnia miasta w granicach administracyjnych (oznaczonych na fragmentach jej przebiegu w terenie kopcami granicznymi) wynosiła w dalszym ciągu 27,4 km².

Powstaje w tym okresie kompleksowe wielkoskalowe opracowanie geodezyjno-kartograficzne tego obszaru, pierwsza szczegółowa mapa sytuacyjna miasta w kroju sekcijnym [...] w skali 1:1680.

Na zlecenie Zarządu Miasta Łodzi [...] mierniczy przysięgły drugiej klasy Władysław Starzyński z Warszawy wykonał opracowanie w dwóch etapach.

Etap pierwszy obejmował pomiary terenowe, sporządzenie mapy i rejestru pomiarowego terenów miasta bez dwóch kompleksów leśnych – obecny Park im. marsz. J. Piłsudskiego na Zdrowiu wraz z Parkiem im. ks. J. Poniatowskiego oraz obecny Park 3. Maja rozciągający się wówczas aż do obecnej al. Marsz. J. Piłsudskiego. Prace te wykonane zostały w latach 1894-1898. Etap drugi obejmował pomiar wcześniej nie pomierzonych terenów leśnych leżących w granicach administracyjnych miasta, pomiary uzupełniające do już funkcjonującej mapy oraz wprowadzenie aktualizujących zmian do rejestru pomiarowego. Prace te zostały wykonane w latach 1905-1907. (s. 39-41).

Pomiar szczegółów sytuacyjnych na obszarze miasta wykonany został metodą kombinowaną, prawdopodobnie opartą na pomiarach stolikowych, oraz metodą domiarów prostokątnych. Wyniki pomiaru sytuacyjnego, wykonane w latach 1894-1896, Władysław Starzyński przedstawił w 1897 roku na 54 arkuszach sekcyjnych, z treścią wykreśloną na kartonie naklejonym na płótno, w skali 1:1680. (s. 42)

Integralną częścią mapy Starzyńskiego jest rejestr pomiarowy, sporządzony przez niego i obejmujący wszystkie działki gruntowe na terenie miasta pomierzone w pierwszym etapie.

Cały obszar miasta podzielony został na 225 kwartałów (obrębów), których granice pokrywają się z granicami działek. Rejestr sporządzony jest kwartałami od I do CCXXV. W każdym kwartale działka gruntowa zajmuje jeden wiersz i jest scharakteryzowana następującymi informacjami:

- numer na mapie – kolejny w kwartale, numer hipoteczny, numer policyjny,
- szerokość frontu działki od ulicy w sażeniach do dwóch miejsc po przecinku,
- imię i nazwisko władającego,
- powierzchnia ogólna działki w dziesiątninach i sażeniach kwadratowych,
- powierzchnie następujących użytków w działce: tereny pod budynkami i placami, sady, ogrody, parki, łąki, pastwiska, lasy, wody, doły i piaski, ulice, drogi, place, kanały, granice,
- uwagi. (s. 45-46)

Mapy te znajdują się w Zbiorze Kartograficznym Archiwum Państwowego w Łodzi – sygn. 1. (s. 48)

Rozdział 3. Główne dokonania geodezyjno-kartograficzne w latach 1918-1945 (fragmenty)

W styczniu 1918 roku Rada Miejska podjęła uchwałę o utworzeniu przy Wydziale Budownictwa Magistratu Miasta Łodzi Oddziału Pomiarów Miejskich – pierwszej w historii miasta administracji geodezyjnej.

Głównym zadaniem Oddziału Pomiarów było dostarczenie służbom miejskim szczegółowych dokumentów pomiarowych niezbędnych do planowania przestrzennego i projektowania inwestycji miejskich.

W kontekście podjęcia prac pomiarowych przez tę jednostkę należy podkreślić rangę podpisanego 8 lutego 1919 roku przez Józefa Piłsudskiego i Ignacego Paderewskiego „Dekretu o miarach” (Dziennik Praw Państwa Polskiego Nr 15, poz. 211), jednego z pierwszych aktów ustawodawczych niepodległej Polski. Likwidował on wszystkie poprzednie systemy miar, w tym odziedziczone po zaborcach i wprowadzał system metryczny i wymagania dotyczące legalizacji narzędzi mierniczych. (s. 49-50)

Zgodnie z geodezyjną zasadą prowadzenia prac „od ogółu do szczegółu” prace w Łodzi zaczęto od projektu i realizacji podstawowej osnowy geodezyjnej. W latach 1918-1921 założona została lokalna sieć triangulacyjna w postaci układu centralnego złożonego z 8 trójkątów o wspólnym wierzchołku, który stanowiła podstawa krzyża na wieży kościoła pw. Podwyższenia Świętego Krzyża, przy skrzyżowaniu obecnych ulic Sienkiewicza i Tuwima (dawny Przejazd).

Podstawową sieć triangulacyjną zagęszczono punktami wciętymi zlokalizowanymi na wysokich, dobrze widocznych budynkach i budowlach. Cała pierwsza sieć triangulacyjna Łodzi z lat 1918-1921 liczyła łącznie 31 punktów.

W 1935 roku rozpoczęto zakładanie nowej, jednolitej dla całego miasta, mapy sytuacyjno-wysokościowej w kroju sekcyjnym, w skali 1:1000, kreślonej na planszach aluminiowych oklejonych wysokogatunkowym papierem kreślarskim o wymiarach sekcji 500 x 625 mm. (s. 70)

Mapa ta używana była na potrzeby miasta aż do połowy lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku, do czasu, kiedy zaczęła być stopniowo wypierana przez nową mapę zasadniczą w skali 1:500.

Oryginał starej mapy zasadniczej m. Łodzi zachował się w chwili obecnej tylko w postaci nielicznych jej sekcji. (s. 72)

Dnia 9 listopada 1939 roku Łódź, wraz z zachodnią częścią województwa, została włączona do Rzeszy Niemieckiej. W roku 1940 poszerzono znacznie granice miasta i zmieniono jego nazwę na Litzmannstadt. Zakres prac geodezyjnych wykonany w latach okupacji hitlerowskiej nie jest jeszcze szczegółowo rozpoznany. Wykonywane były na pewno prace związane z rozbudową osnowy geodezyjnej poziomej i wysokościowej, wykonywane były pomiary związane z prowadzeniem mapy sytuacyjnej miasta. Kontynuowano prace związane z założeniem urzędowego katastru gruntów według prawa niemieckiego, wykorzystując materiały do rejestru gruntów przygotowane przez Oddział Pomiarów. (s. 73)

Tekst przysięgi składanej przed wojewodą w trakcie zaprzysiężenia na mierniczego przysięgłego

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu w Trójcy Świętej Jedynek, że będę wypełniać obowiązki moje jako mierniczy przysięgły wobec Rzeczypospolitej Polskiej wiernie i sumiennie, że prawom i rozporządzeniom posłusznym będę, a w szczególności, że moje czynności zawodowe wedle mojej najlepszej wiedzy i woli sprawować, prawdy ściśle przestrzegać i przepisy prawa wypełniać będę i ani prośbami, ani groźbami, ani żadnymi ubocznymi względami i wpływami od sprawiedliwego i sumiennego spełniania zawodu, przestrzegania ustaw, rozporządzeń, przepisów i instrukcyj mierniczych odwieść się nie dam”

(s. 65) cyt za: Książek M.: Mierniczy przysięgły – dawniej, geodeta uprawniony – dziś.

http://www.geodezja-szczecin.org.pl/stara_strona/Konferencje/Konf2004/k08.html

Systemy miar stosowanych do 1919 roku

Miary pruskie:

1 pręt pruski – Ruthe = 7,5 łokacia =
3,7662420 m,
1 cal decymalny = 0,01 pręta = 0,03766 m,
1 pręt kwadratowy = 14,184579 m²,
1 mórg pruski = 180 prętów kwadratowych = 0,2553224 ha.

Miary nowopolskie (warszawskie) obowiązujące od 1818 roku:

1 pręt nowopolski = 7,5 łokcia =
4,3320000 m,
1 cal dziesiętny – ławka = 0,01 pręta =
0,0432 m,
1 pręt kwadratowy = 18,6624 m²,
1 mórg nowopolski = 300 prętów kwadratowych = 0,559872 ha,
1 włoka nowopolska = 30 morgów =
16,79616 ha.

Miary rosyjskie:

1 sażeń = 7 stóp = 84 cale angielskie =
2,13358079 m,
1 cal angielski = 0,02539977 m,
1 wiorsta = 500 sażeńów = 1,0667903 km,
1 sażeń kwadratowy = 4,5521670 m²
1 dziesiątina = 2400 sażeni kwadratowych = 1,0925201 ha.

Na terenach Królestwa Polskiego, a więc i w Łodzi był również używany sażeń polski równy 1,728000 metra. Dla odróżnienia nazw miar o podobnym brzmieniu miarę rosyjską nazywano sażeniem.

Cyt. za: *Zarys dziejów geodezji w Łodzi*. s. 20

Autorzy „Zarysu dziejów geodezji w Łodzi”

Marian Czochański (ur. 1946), dr hab. inż., profesor nadzwyczajny Politechniki Łódzkiej w Katedrze Geodezji, Kartografii Środowiska i Geometrii Wykreślnej PŁ. Geodeta uprawniony nr 6560, rzeczoznawca Stowarzyszenia Geodetów Polskich nr 592/90, rzeczoznawca majątkowy.

Tadeusz Kośka (ur. 1949), dr inż., adiunkt w Katedrze Geodezji, Kartografii Środowiska i Geometrii Wykreślnej PŁ. Geodeta uprawniony nr 6259, rzeczoznawca Stowarzyszenia Geodetów Polskich nr 605/90.

Grzegorz Kowalski (ur. 1942), dr inż., adiunkt w Katedrze Geodezji, Kartografii Środowiska i Geometrii Wykreślnej PŁ. Geodeta uprawniony nr 6260, rzeczoznawca Stowarzyszenia Geodetów Polskich nr 253/81

Recenzentami publikacji „Zarys dziejów geodezji w Łodzi” byli:

Prof. zw. dr hab. Stanisław Liszewski – Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, były Rektor Uniwersytetu Łódzkiego, obecnie Prezes Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Prof. zw. dr hab. inż. Zdzisław Adamczewski – Wydział Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, były Prezes Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej
90-924 Łódź, ul. Wólczańska 223
<http://www.wydawnictwa.p.lodz.pl/>

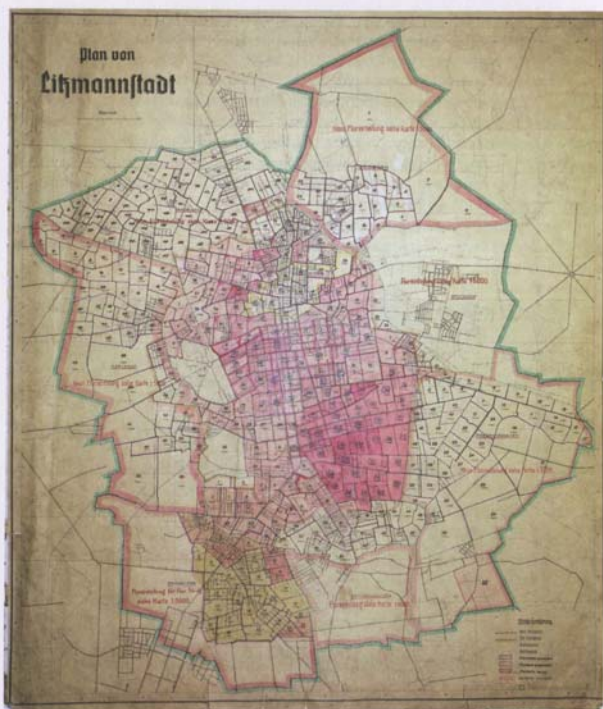
Publikacja „Zarys dziejów geodezji w Łodzi” ukazała się w Wydawnictwie Politechniki Łódzkiej, w serii „Monografie Politechniki Łódzkiej”

Komitet Redakcyjny Wydawnictwa Politechniki Łódzkiej

Przewodniczący Komitetu Redakcyjnego: prof. dr hab. Piotr Wodziński

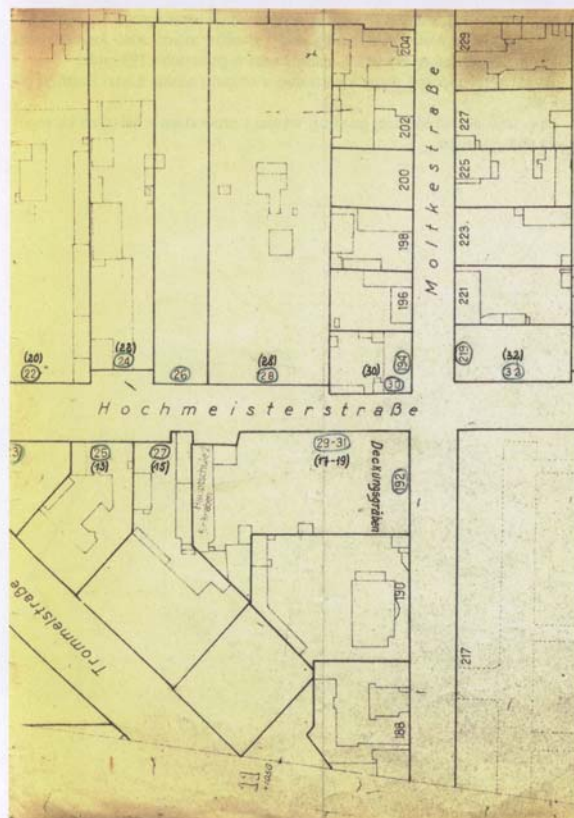
Redaktor Naukowy Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska PŁ: dr hab. inż. Tadeusz Urban

Redaktor Serii „Monografie Politechniki Łódzkiej”: prof. dr hab. inż. Piotr Wodziński

Rys. 47. Stan zaawansowania prac nad urządzeniem katastru niemieckiego w Łodzi około roku 1943. Oryginał w skali 1:26400. Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Łodzi. Zbiór kart. APŁ 1600-1980 sygn. 2891

Na mapie pokazano podział miasta na jednostki katastralne i obręby katastralne z oznaczeniem w obrębach skali prowadzonej w nich mapy katastralnej – odpowiednio 1:1000 dla obrębów obejmujących tereny zurbanizowane, oraz 1:2500 dla obrębów pozostałych.

Rys. 48. Fragment mapy katastralnej Łodzi z lat okupacji niemieckiej. Oryginał w skali 1:1000. Archiwum MODGiK

Jacek Kusiński Miasto = City

Miasto = City / zdjęcia Jacek Kusiński ; projekt graficzny Jadwiga Makarewicz-Szczegółów ; tekst „Widzenie Łodzi” Tomasz Włodkowski ; tłumaczenia [na jęz. ang.] „Widzenie Łodzi” Łukasz Staszewski, cytaty literackie Aleksandra Spodenkiewicz ; redakcja Paweł Spodenkiewicz, Jacek Kusiński. - [Łódź] : Jacek Kusiński, 2008 (Gdańsk : Centrum Poligrafii „Grafix”). – 201, [7] s. ; il. kolor. ; 24x31 cm. – ISBN 978-83-927666-0-5

W albumie zamieszczono cytaty dotyczące Łodzi pochodzące z:

Oskar Flat: Opis miasta Łodzi (1853)

Józef Roth: Hotel Savoy (1924)

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich (1880-1914)

Paweł Spodenkiewicz: Zaginiona dzielnica (1998)

Stanisław Staszic: Opis polustracyjny okolic Łodzi (1825)

Iwan Timkowskij-Kostin: Miasto proletariuszy (1907)

Jacek Kusiński, kiedy pierwszy raz zobaczył Łódź z samolotu, powiedział, że wygląda ona tak, jakby dziecko rozrzuciło zabawki. [...]

Jacek Kusiński zatrzymuje czas. Jakby chciał powiedzieć: „Spójrzcie, zamyślcie się nad istotą tego miasta, nad jego przeszłością, bo za chwilę już takiej Łodzi nie będzie. Pokazuję wam ciekawy wzór jego zabudowy, piękno i brzydotę”.

Widzenie Łodzi / Tomasz Włodkowski . [W:] Miasto = City / Jacek Kusiński. – s. 3-5

Jacek Kusiński o sobie i swojej twórczości

Przy okazji wystawy fotografii zatytułowanej po prostu „Kusiński” i otwartej 12 czerwca 2005 r. w Stacji Nowa Gdynia (na granicy Łodzi i Zgierza) autor napisał:

Słowa nie powinny przesłaniać obrazu. Nie potrzebne są interpretacje, tytuły, daty, zbędne są nawet nazwy miejsc. Wiem, interpretacja pozwala zaoszczędzić czas. Nie trzeba już przyglądać się obrazom; wystarczy wiedzieć co jest na obrazie. A ja przyglądam się i nie wiem, czy sfotografowałem jedynie obiekty, czy także coś więcej? Miasto dobrze znane, lecz widziane po raz pierwszy?

Trzeba czasu, by obejrzeć fotografie, więcej niż trzask migawki, niż spojrzenie niespiesznego przechodnia, więcej nawet niż zajęła praca fotografa. Czas jest potrzebny nie po to, by rozpoznawać rzecz, ale by dziwić się rzeczom. Patrzyć i nie wierzyć, że istnieją obok, w zasięgu ręki, spojrzenia, obiektywu.

Fotografia jest częścią mojej biografii, niezwykle ważną częścią, ale moja biografia nie jest, nie powinna być częścią fotografii, dlatego biografii tutaj nie ma. Bo co miałbym napisać, że urodziłem się 20 października roku 1959, gdy w konstelacji Navis (Łódź) gwiazdę Balutis przesłaniał Hortus Cusilus, a niebie północnym wystąpiła niespotykana koincydencja Marsa i Wenus? Albo, że to trzecia w tym roku wystawa moich fotografii. Albo – fotografuję Łódź, by pojąć moje miasto, by zrozumieć siebie. Nie umieszczam biografii pod fotografiami.

Umieszczam tylko podpis –

Jacek Kusiński

Łódź w bursztynowym świetle

W takiej Łodzi chcielibyśmy żyć - magicznej i baśniowej. Taką Łódź odsłania przed nami Jacek Kusiński. Pierwsze zdjęcia miasta zrobił na początku lat 80. Przeważały portrety przypadkowych osób podpatrzonych na podwórzach lub balkonach obskurnych domów. Później zaczął poszukiwać miejsc magicznych. Ale dopiero przysłane w 1998 r. na konkurs "Gazety" zdjęcie "Kapliczka w lesie łagiewnickim" dało początek cyklowi fotograficznych portretów Łodzi. Od fotografii reportażowych Kusiński przeszedł do prac poetyckich. Jego Łódź to kraina baśni. Artysty nie interesują tematy widokówkowe. Tam, gdzie inni widzą brzydotę, on dostrzega piękno, dowodząc, że o talencie nie świadczy ukończona szkoła, ale umiejętność patrzenia. Niepowtarzalny klimat jego zdjęć budują - poza kolorem i światłem - nieoczywiste ujęcia i formaty. Kusiński fotografuje z lotu ptaka lub z tzw. psiej perspektywy. Pozwala jednym budynkom wylaniać się zza innych. Osnuwa pejzaż delikatną mgłą i tajemniczym bursztynowym światłem. Wąski pionowy kadr ciasno wypełnia u niego np. niewielki fragment kamienicy lub secesyjnej klatki schodowej. Urzeczeni zdjęciami wybaczymy mu nawet, że odrealniając miasto i pozbawiając je dosłowności, korzysta z programu komputerowego photoshop.

Łódź w bursztynowym świetle : wystawa fotografii Jacka Kusińskiego w Muzeum Kinematografii : [wystawa czynna do 3 października 2004 r.] / kr [Katarzyna Rakowska] // Gazeta Wyborcza (Łódź). – 2004, nr 223, s. 6. – Dostęp online: <http://miasta.gazeta.pl/lodz/1,35135,2297043.html> [ostatnia aktualizacja 2004-09-21]

Jacek Kusiński jest także autorem fotografii w dwóch albumach:

Piotrkowska : spacer pierwszy / oprac. graf. Sławomir Krajewski. Warszawa : Tamkapress, 2006

Piotrkowska : spacer drugi / oprac. graf. Sławomir Krajewski. – Warszawa : Tamkapress, 2007

Pierwszy z nich został uhonorowany Nagrodą Złoty Ekslibris WiMBP w Łodzi, drugi był nominowany do tej Nagrody.

Ponadto fotografie Jacka Kusińskiego zawarte są m. in. w następujących publikacjach:

Bibliofilska mapa Łodzi / kom. red. Jerzy Andrzejewski [i in.] ; zdjęcia Piotr Szczegółów, Jacek Kusiński. Łódź : Fundacja Correspondance des Arts, Muzeum Książki Artystycznej, [ca 2007].

Projekt Łódź : przyszłość Łodzi i jej mieszkańców leży społeczno-gospodarczym rozwoju miasta. – Łódź : Fundacja „Projekt Łódź”, [ca 2008]

Trochę albumowej statystyki

Fotografie zawarte w albumie wykonane zostały podczas **36 lotów samolotem Cesna**. Wskazują na to daty umieszczone przy opisach fotografii.

Ogółem w albumie znajdują się **183 fotografie, w tym 108 z roku 2007 i 75 fotografii wykonanych w roku 2008**. Najwcześniejsza z fotografii nosi datę **22 stycznia 2007 r.**, natomiast ostatnią zamieszczoną w albumie fotografię wykonano **2 grudnia 2008 r.**

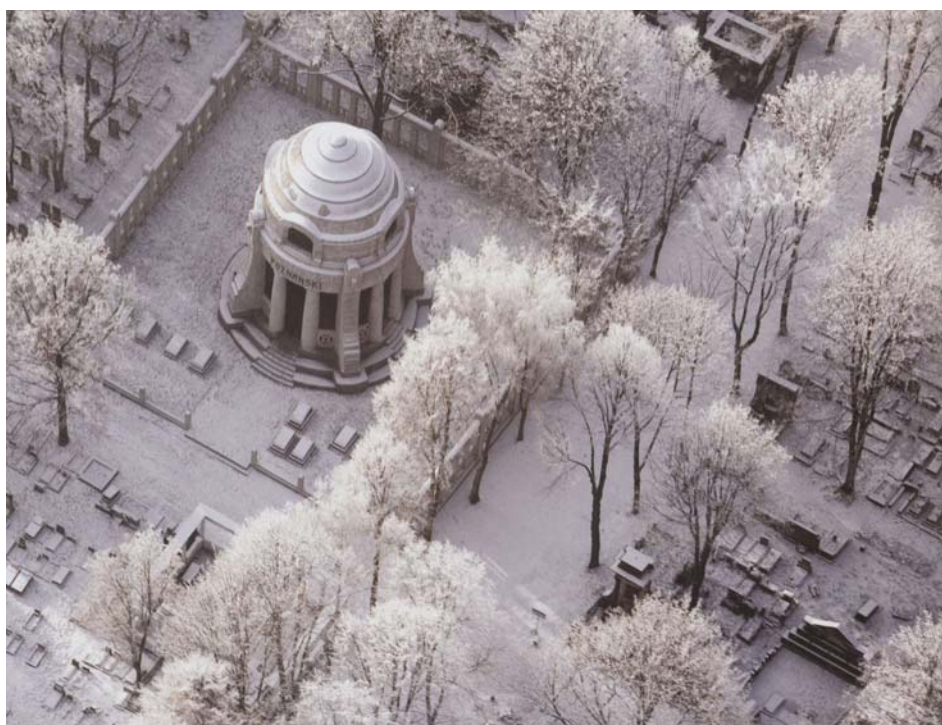
Najwięcej fotografii wykonanych w roku 2007 pochodzi z listopada (44) oraz grudnia (33).

Z fotografii z roku 2008, najwięcej pochodzi z marca (20) i stycznia (20).

Najwięcej fotografii ma datę: **10 listopada 2007 r.** (23 fotografie), **22 grudnia 2007 r.** (18), **28 stycznia 2008 r.** (16), **30 marca 2008 r.** (15), **22 listopada 2007 r.** (13), **13 grudnia 2007 r.** (11 fotografii).

Albumową statystykę zestawil Piotr Bierczyński

	Data fotografii	Ulice, obiekty, zabytki	Strona
2007-12-13	6 Sierpnia – Wólczajska		s. 35
2007-10-16	6 Sierpnia – Wólczajska – Kościuszki		s. 179
2008-01-25	Bałucki Rynek		s. 121
2008-04-14	Bałucki Rynek		s. 17
2007-11-29	Cmentarz żydowski		s. 92
2007-12-13	Cmentarz żydowski		s. 95
2007-12-13	Cmentarz żydowski		s. 171
2007-12-13	Cmentarz żydowski		s. 169
2007-12-13	Cmentarz żydowski		s. 111
2007-12-22	Cmentarz żydowski		s. 96
2007-12-13	Cmentarz żydowski - groby rodzinne Poznańskich i Jarocińskich		s. 170
2007-12-22	Cmentarz żydowski - mauzoleum Izraela i Leonii Poznańskich		s. 100
2008-03-30	Dowborczyków		s. 110
2008-04-14	Dworzec Łódź-Fabryczna		s. 183
2008-03-30	Elektrownia EC-1 - Dworzec Fabryczny		s. 37
2008-03-30	Elektrownia EC-1 - Dworzec Łódź-Fabryczna		s. 181
2008-02-24	Elektrownia EC-1 - Dworzec Łódź-Fabryczna		s. 195

2007-09-23	Gdańska - Akademia Muzyczna	s. 99
2007-11-10	Gdańska - Akademia Muzyczna	s. 168
2007-11-22	Gdańska – Legionów	s. 119
2007-12-22	Gdańska – Legionów	s. 101
2008-04-09	Gdańska – Legionów – Mielczarskiego	s. 108
2008-04-14	Gdańska – Piotrkowska	s. 28
2007-11-10	Gdańska – Więckowskiego - park przy Akademii Muzycznej	s. 97
2008-04-14	Gdańska – Zielona – Wólczajska	s. 18
2007-11-10	Jaracza - Teatr Jaracza	s. 116
2008-02-12	Kilińskiego - cerkiew św. Aleksandra Newskiego	s. 158
2008-10-26	Kilińskiego - cerkiew św. Aleksandra Newskiego	s. 159
2008-01-28	Kilińskiego - na wysokości d. kina „Stylowy”	s. 115
2008-01-28	Kilińskiego – Nawrot	s. 202
2007-12-22	Kilińskiego – Przybyszewskiego - Zakłady Ossera	s. 150
2008-02-16	Kilińskiego – Tuwima	s. 200
2008-03-30	Kopcińskiego – Śmigłego-Rydza	s. 140

2007-11-22	Kościuszki	s. 34
2008-03-30	Kościuszki - Piotrkowska	s. 16
2007-11-29	Kościuszki – 6 Sierpnia	s. 201
2008-03-28	Kościuszki – Struga	s. 134
2007-11-22	Kościuszki – Wólczańska – Kopernika	s. 135
2008-02-12	Kościuszki – Zielona – Kościuszki	s. 26
2007-10-09	Księży Młyn	s. 14
2007-12-22	Księży Młyn - fabryka Scheiblera – Grohmana i willa Herbsta	s. 130
2008-03-30	Księży Młyn - willa Herbsta	s. 190
2007-11-28	Legionów	s. 113
2007-11-10	Legionów – Żeromskiego – Próchnika – Gdańska	s. 106
2007-12-13	Lipowa – Zielona – Żeromskiego	s. 104
2007-12-13	Lutomierska – Zachodnia – Drewnowska	s. 103
2007-12-22	Milionowa - fabryka	s. 131
2007-12-13	Narutowicza	s. 36
2008-01-28	Narutowicza	s. 175
2007-12-22	Narutowicza – Piramowicza - cerkiew św. Olgi	s. 157
2008-03-06	Nawrot – Piłsudskiego	s. 21
2008-01-25	Nawrot – Targowa - fabryka Jarocińskiego	s. 152
2008-01-28	Ogrodowa	s. 192
2008-03-30	Ogrodowa - fabryka Poznańskiego	s. 124
2007-10-08	Ogrodowa - Mielczarskiego – Legionów – Gdańska	s. 180
2007-11-29	Ogrodowa - pałac i fabryka Poznańskiego	s. 93
2007-11-22	Ogrodowa - pałac i fabryka Poznańskiego	s. 23
2007-12-22	Ogrodowa - pałac Poznańskiego	s. 178
2008-04-14	Ogrodowa - pałac Poznańskiego	s. 31
2008-01-25	Ogrodowa - Stary cmentarz - część ewangelicka z kaplicą Scheiblerów	s. 162
2007-11-29	Ogrodowa - Stary cmentarz - część katolicka z kaplicą Heinzlów	s. 163
2007-09-26	Ogrodowa - Stary cmentarz - kaplica Heinzlów	s. 160
2007-11-22	Park im. ks. bp. Klepacza	s. 197
2007-12-22	Park Źródlika - fabryka Scheiblera	s. 149
2008-03-30	Park Źródlika - Muzeum Kinematografii	s. 196
2007-11-22	Park Źródlika - Muzeum Kinematografii	s. 177
2008-01-28	Piłsudskiego	s. 20
2008-03-28	Piłsudskiego	s. 12
2008-04-14	Piłsudskiego	s. 11

2008-04-14	Piłsudskiego - Widzewska Manufaktura	s. 153
2007-12-22	Piłsudskiego - Targowa - fabryka braci Ejtingonów	s. 143
2007-11-10	Piotrkowska -	s. 54
2007-09-25	Piotrkowska - fabryka Geyera	s. 133
2007-11-22	Piotrkowska - fabryka Geyera	s. 132
2007-11-29	Piotrkowska - fabryka Geyera	s. 126-127
2007-10-09	Piotrkowska - Grand Hotel	s. 83
2007-12-22	Piotrkowska - Grand Hotel	s. 63
2007-09-14	Piotrkowska - Instytut Europejski	s. 85
2007-01-22	Piotrkowska - Jaracza	s. 67
2007-11-10	Piotrkowska - Jaracza – Narutowicza	s. 76
2007-11-29	Piotrkowska - Jaracza – Więckowskiego	s. 69
2007-10-08	Piotrkowska - kamienica Steinertów	s. 81
2008-01-28	Piotrkowska - Katedra łódzka	s. 164
2008-01-28	Piotrkowska - Kościół św. Mateusza	s. 154
2008-03-30	Piotrkowska - Kościół św. Mateusza	s. 161
2007-12-12	Piotrkowska - Mickiewicza	s. 64
2008-02-24	Piotrkowska - Mickiewicza – Wigury	s. 73
2007-11-22	Piotrkowska - Milionowa – Tymienieckiego	s. 80
2007-11-10	Piotrkowska - Moniuszki – Tuwima	s. 70
2008-02-12	Piotrkowska - Narutowicza	s. 61
2007-10-16	Piotrkowska - Narutowicza	s. 55
2008-02-12	Piotrkowska - Nawrot	s. 60
2007-11-10	Piotrkowska - Nawrot	s. 68

Na dziesiątej stronie albumu Jacek Kusiński umieścił zdanie:

Dziękuję Henry’emu Bloomfieldowi za sponsorowanie lotów.

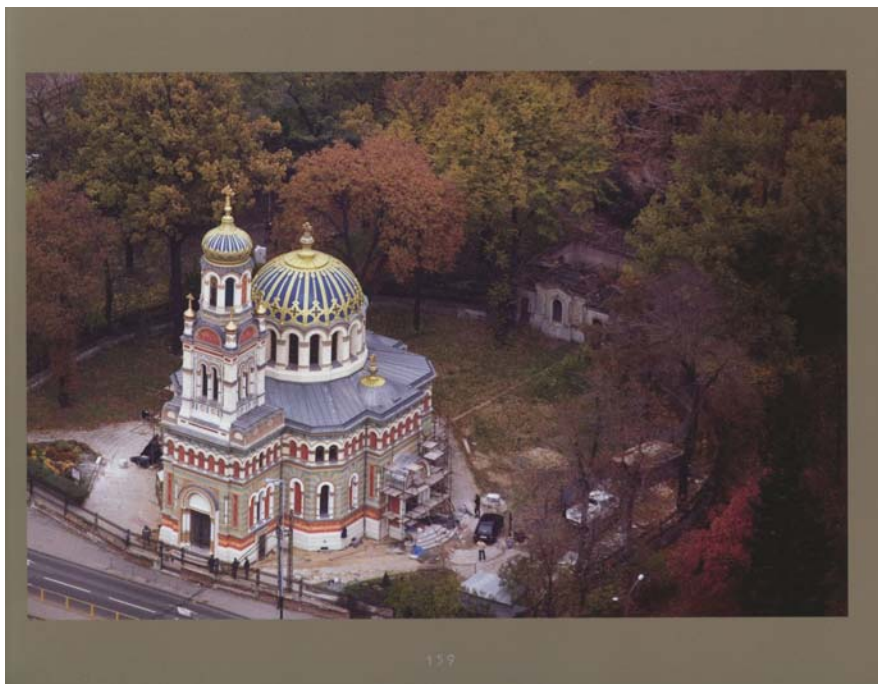
Henry Bloomfield to jeden z bohaterów powieści „Hotel Savoy” (1924) austriackiego pisarza Józefa Rotha (1894-1939). Akcja powieści toczy się w Łodzi, w tym m. in. w Hotelu Savoy (choć miasto nie jest wymienione z nazwy).

Czytelnicy „MIASTA” również dziękują Henry’emu Bloomfieldowi za sponsorowanie lotów.

2008-01-28	Piotrkowska - Nawrót	s. 89
2007-12-12	Piotrkowska - Pasaż Schillera	s. 65
2007-10-15	Piotrkowska - Piłsudskiego	s. 59
2007-12-12	Piotrkowska - Piłsudskiego	s. 66
2007-12-22	Piotrkowska - Próchnika	s. 107
2007-11-22	Piotrkowska - Próchnika – Plac Wolności	s. 87
2008-02-24	Piotrkowska - Radwańska	s. 72
2007-12-22	Piotrkowska - Rewolucji 1905 r.	s. 62
2008-01-28	Piotrkowska - Schillera	s. 79
2007-11-10	Piotrkowska - Sienkiewicza – Piłsudskiego	s. 22
2007-09-12	Piotrkowska - Tuwima	s. 78
2007-10-15	Piotrkowska - Tuwima	s. 71
2007-11-10	Piotrkowska - Tuwima	s. 77
2008-02-16	Piotrkowska - Tuwima	s. 86
2007-09-07	Piotrkowska - Tuwima – Moniuszki	s. 58
2007-09-14	Piotrkowska - Tuwima – Nawrot	s. 57
2007-09-02	Piotrkowska - widok od Placu Niepodległości	s. 88
2007-09-14	Piotrkowska - widok od placu Niepodległości	s. 52
2008-01-25	Piotrkowska - willa Schweikerta, obecnie Instytut Europejski	s. 84
2008-04-14	Piotrkowska - willa Schweikerta, obecnie Instytut Europejski	s. 186
2008-04-09	Piotrkowska - Zachodnia	s. 118
2008-01-28	Piotrkowska - Zielona – Zachodnia – Więckowskiego	s. 75
2007-12-12	Piotrkowska - Żwirki – Wigury	s. 82

2007-10-08	Piramowicza	s. 167
2007-11-10	Plac Barlickiego	s. 33
2007-11-22	Plac Kościelny	s. 94
2007-11-22	Plac Kościelny - Kościół NMP	s. 165
2007-09-14	Plac Wolności	s. 43
2007-09-23	Plac Wolności	s. 51
2007-09-25	Plac Wolności	s. 47
2007-10-26	Plac Wolności	s. 46
2007-11-10	Plac Wolności	s. 50
2007-11-10	Plac Wolności	s. 44
2007-11-10	Plac Wolności	s. 41
2008-03-30	Plac Wolności	s. 40
2007-10-09	Plac Wolności - Kościół św. Ducha, Ratusz	s. 49
2008-01-28	Plac Wolności - Pomnik T. Kościuszki	s. 45
2007-12-22	Plac Wolności - Ratusz	s. 42
2008-04-11	Plac Wolności – Zachodnia	s. 48
2007-11-10	Pomorska - na wysokości Gminy Wyznaniowej Żydowskiej	s. 117
2007-11-10	Pomorska – Tamka - fabryka	s. 141
2008-01-28	Północna - krańcówka tramwajów	s. 102
2007-12-13	Północna - pałac Biedermanna	s. 145
2008-02-12	Północna - pałac Biedermanna	s. 191
2007-11-10	Próchnika - 1 Maja	s. 182
2007-09-14	Próchnika – Ogrodowa - Plac Wolności	s. 56
2008-02-12	Próchnika – Zachodnia	s. 146
2007-12-22	Przędzalniana - willa Herbsta	s. 151
2008-01-28	Radwańska	s. 114
2008-02-16	Radwańska - park Poniatowskiego	s. 193
2008-01-28	Rzgowska – Zarzeńska	s. 74
2007-09-12	Składowa	s. 185
2007-12-22	Skorupki - willa Richtera	s. 176
2008-03-30	Stary Rynek - Plac Kościelny	s. 120
2007-11-10	Stary Rynek - Plac Kościelny	s. 19
2007-12-13	Sterlinga - fabryka Kestenberga	s. 194
2007-11-22	Struga – Kościuszki	s. 25
2007-08-31	Struga – Wólczńska – Kościuszki	s. 136
2007-10-09	Śmigłego-Rydza - widok Łodzi od strony al. Śmigłego-Rydza	s. 15
2008-09-14	Targowa - Szkoła Filmowa	s. 188-189
2008-03-28	Telefoniczna - Cmentarz prawosławny	s. 156
2008-03-30	Traugutta - Hotel Savoy	s. 174
2008-03-30	Traugutta - Hotel Savoy	s. 172
2008-03-30	Tuwima – Dowborczyków	s. 138
2008-02-12	Tylina - willa Grohmana	s. 187
2008-01-28	Tymienieckiego - Zakłady Scheiblera – Grohmana	s. 128
2007-12-22	Więckowskiego – Żeromskiego	s. 199
2008-02-24	Wólczńska - fabryka Lurkensa	s. 144
2007-11-29	Wólczńska – Kościuszki – Piotrkowska	s. 27
2008-04-09	Wólczńska – Struga	s. 198
2007-12-22	Wólczńska – Więckowskiego	s. 142
2007-11-10	Wólczńska – Zielona	s. 6
2007-11-10	Wschodnia	s. 109
2008-02-16	Wschodnia – Jaracza	s. 123
2007-11-22	Wschodnia – Narutowicza	s. 24
2007-10-26	Wschodnia – Rewolucji 1905 r.	s. 122
2008-04-09	Zachodnia	s. 30
2007-11-10	Zachodnia - fabryka Poznańskiego	s. 139
2007-08-31	Zachodnia – Próchnika	s. 137
2008-01-28	Zachodnia – Zielona	s. 105
2008-04-09	Zgierska - Bałucki Rynek	s. 166
2008-04-09	Zgierska – Stary Rynek – Plac Kościelny	s. 90

2007-11-10	Zielona – Gdańska	s. 129
2008-12-02	Zielona – Kościuszki – Zachodnia	s. 2
2008-03-28	Zielona – Narutowicza	s. 98
2007-11-10	Zielona – Pogonowskiego	s. 112
2008-11-10	Zielona – Zachodnia – Więckowskiego – Piotrkowska	s. 29
2008-03-30	Żeromskiego - Sienkiewicza	s. 32
2008-02-16	Żeromskiego - Technikum Włókiennicze	s. 184

Stefan Zdonek

Historia Smardzewic

Nagrodzona książka *Historia Smardzewic* składa się z dziewiętnastu rozdziałów:

I. Wstęp.

II. Położenie, ukształtowanie powierzchni Smardzewic i najbliższych okolic.

III. Rys historyczny dorzecza środkowej Pilicy.

IV. Klimat Smardzewic, który ściśle związany jest z rzeką Pilicą i Zalewem Sulejowskim.

V. Historia powstania, osadnictwo i ludność Smardzewic (Okres zaborów; Pierwsza wojna światowa i okupacja austro-węgierska; Życie i działalność smardzewian w odrodzonej Polsce w latach 1919-1939; Życie smardzewian w pierwszym miesiącu trwania II wojny światowej; Zagłada Żydów, aresztowania i wywózka Polaków na przymusowe roboty do Niemiec; Ruch oporu w Tomaszowie i okolicy. Tworzenie struktur oddziałów partyzanckich i ich walki z okupantem; Powstanie nowej władzy ludowej i jej następstwa w pierwszych powojennych latach; Konspiracja w Tomaszowie i okolicy po 18 stycznia 1945 roku; Lata pięćdziesiąte i dalsze, lata stabilizacji i rozwoju wsi; Organizacja pracy Urzędu Gminy w Tomaszowie Mazowieckim; Posterunek policji konnej.

VI. Historia kościoła św. Anny i klasztoru Franciszkanów w Smardzewicach.

VII. Historia powstania orkiestry dętej w Smardzewicach, jej rozwój na przestrzeni 90 lat istnienia.

VIII. Dzieje smardzewickiej straży pożarnej.

IX. Dzieje oświaty smardzewickiej na przestrzeni lat.

X. Życie kulturalne Smardzewic i najbliższych okolic, gmina Tomaszów Mazowiecki.

XI. Smardzewicki sport dawniej i dziś.

XII. Lasy państwowe Nadleśnictwa Smardzewice.

XIII. Rezerwat hodowli żubrów „Książ” w Smardzewicach.

XIV. Rolnictwo.

XV. Rys historyczny kopalni „Biała Góra” w Smardzewicach.

XVI. Elektrownia wodna w Smardzewicach.

XVII. Biografie ludzi, o których warto pamiętać.

XVIII. Aneks. Przemówienie na 90-lecie istnienia Szkoły Podstawowej w Smardzewicach przygotowane przez Stefana Zdonka.

XIX. Bibliografia.

Stefan Zdonek o sobie
(fragmenty z rozdz. Biografie ... s. 328-329)

Urodziłem się 2 stycznia 1933 r. w Smardzewicach, jako syn Józefa i Julianny z Dukowskich. W 1939 roku, jako sześciolatek, zostałem przyjęty do pierwszej klasy szkoły podstawowej. Szkołę drugiego stopnia ukończyłem w 1945 r.

Od 1945 do 1951 r. uczęszczałem do Liceum Pedagogicznego w Tomaszowie Mazowieckim. Maturę zdałem w 1951 r. Z dniem 1 września 1951 r. z nakazu pracy rozpocząłem pracę w 7-klasowej Szkole Podstawowej w Woli Cyrusowej, w powiecie brzezińskim. Od 2 grudnia 1951 r. do 17 października 1953 r. byłem kierownikiem tej szkoły. Od 17 października 1953 r. do 20 czerwca 1955 r. odbyłem zasadniczą służbę wojskową. W jednostce wojskowej we Wrocławiu ukończyłem podoficerską szkołę w plutonie łączności. W styczniu 1955 r. zostałem skierowany do Oficerskiej Szkoły Piechoty Nr 2 w Jeleniej Górze, na tak zwany kurs wyszkolenia oficerów rezerwy, który przeznaczony był dla czynnych nauczycieli. Po jego ukończeniu i mianowaniu na pierwszy stopień oficerski, zobligowani zostaliśmy do nauczania przysposobienia wojskowego w szkołach średnich lub jako wykładowcy w studium wojskowym przy wyższych uczelniach.

Od września 1955 r. podjąłem pracę w I LO w Tomaszowie

Mazowieckim. [...] Z dniem 1 września 1957 roku, na własną prośbę przeniosłem się ponownie do powiatu brzezińskiego. Objąłem kierownictwo Szkoły Podstawowej w Kalonce. Tutaj ożeniłem się z miejscową nauczycielką Emilią Danutą Kołodziejską. Z dniem 1 września 1961 roku objąłem kierownictwo Szkoły Podstawowej w Dąbrówce Dużej koło Brzezin, którą kierowałem do 31 marca 1964 roku.

1 kwietnia 1964 podjąłem pracę w Wydziale Oświaty i Wychowania Urzędu Powiatowego w brzezinach na stanowisku podinspektora szkolnego. [...] W 1962 r. ukończyłem zaocznie 3-letnie Studium Nauczycielskie w Piotrkowie Trybunalskim o kierunku geografia. Od 1 września 1972 do 31 sierpnia 1975 r. pełniłem obowiązki zastępcy inspektora szkolnego do spraw ekonomiczno-administracyjnych. [...] 1 września 1975 r. rozpocząłem pracę w Kuratorium Oświaty i Wychowania w Skierniewicach jako wizytator – metodyk geografii i turystyki, a od 1977 r. jako wizytator – metodyk przysposobienia obronnego. Na stanowisku tym pozostałem do lutego 1982 r. Wcześniej byłem członkiem NSZZ „Solidarność”. W styczniu 1982 roku, czyli w stanie wojennym, za przynależność do „Solidarności” zostałem zwolniony ze stanowiska. W styczniu, nie mając etatu w szkole, dzięki pomocy znajomych lekarzy przez pół roku przebywałem na zwolnieniu lekarskim. W 1975 roku rozpocząłem studia na Uniwersytecie Łódzkim, na kierunku geografii. Posiadam wykształcenie wyższe zawodowe. 1 września 1982 r. rozpocząłem pracę jako nauczyciel geografii i przysposobienia obronnego w Zespole Szkół Zawodowych w Brzezinach. Od 1 stycznia 1984 r., na prośbę dyrektora, objąłem kierownictwo internatu tejże szkoły. Jednocześnie prowadziłem zajęcia lekcyjne w szkole. Od 1 września 1985 roku dodatkowo w ramach połowy etatu pełniłem obowiązki dyrektora Wojewódzkiego Ośrodka Kształcenia Zawodowego z siedzibą w Brzezinach. 1 września 1986 roku, po 35 latach pracy przeszedłem na emeryturę. Przez dalsze 5 lat, tj. do 31 sierpnia 1991 r. pracowałem w szkole średniej, a następnie w podstawowej, w niepełnym wymiarze godzin.

Od 1 września 1991 r. zamieszkałem na stałe z rodziną w Tomaszowie Mazowieckim. [...]

O Autorze (s. 5-6)

Autorem książki jest wieloletni nauczyciel i pracownik instytucji oświatowych w powiecie brzezińskim. Jego pasją zawsze była historia, szczególnie okres II wojny światowej. Po przejściu, w roku 1986, na emeryturę, z wielkim zapałem zabrał się do zbierania materiałów dotyczących swojej rodzinnej wsi – Smardzewic [...]. Unikalne materiały źródłowe, relacje świadków wydarzeń, wspomnienia z czasów wojny i okupacji, to owoc zainteresowania autora dziejami małej ojczyzny, która umiłował ponad wszystko. Jest to pierwsza praca opisująca w całości dzieje Smardzewic, od początków powstania po dzieje współczesne. Autor doprowadził swoje dzieło do końca, lecz nie doczekał jego wydania. Zmarł w 2007 roku. Wydaniem książki zajęła się rodzina. Pan Stefan Zdonek, autor *Historii Smardzewic*, zmarł zanim zdążył zgromadzić cały dostępny materiał ilustracyjny. Kiedy rozpoczęliśmy prace nad książką, za zgodą pani Danuty Zdonek, postanowiliśmy uzupełnić publikację. Dzięki pomocy i życzliwości wielu osób i instytucji udało się zdobyć wiele, często unikatowych, fotografii i dokumentów.

Pomogli nam: Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim im. Antoniego hr. Ostrowskiego i dyrektor mgr Wiesława Bogurat, Muzeum Regionalne w Opocznie i dyrektor dr Jan Łuczowski, Skansen Rzeki Pilicy i dyrektor Andrzej Kobalczyk, Ochotnicza Straż Pożarna ze Smardzewic i prezes Edmund Król.

Na naszą prośbę odpowiedzieli i materiały z prywatnych zbiorów udostępnili: Andrzej Kałużyński, Andrzej Kobalczyk, Edmund Król, Antoni Miernik, Jan Pampuch, Grzegorz Węglarski, Władysław Wojtaszek. Wszystkim serdecznie dziękujemy za pomoc.

Jacek Mrozowicz
Agencja Wydawnicza PAJ-Press

Rozdz. VIII. Dzieje smardzewickiej straży pożarnej. S. 143-164 (fragmenty)

[...] dopiero powstały w listopadzie 1917 r. wielki pożar we wsi, utwierdził wszystkich w przekonaniu, że nadszedł najwyższy czas by przystąpić do założenia ochotniczej straży pożarnej.

Najbardziej wyrobieni społecznie mieszkańcy wsi zaczęli intensywnie działać i ustalać zręby organizacyjne przyszłej straży. Powołano komitet organizacyjny, w skład którego weszli: Marian Nowicki, Józef Ostrowski, Franciszek Mękowski, Józef Rozpędowski, Józef Mirowski, Dziubałtowski, Wojtaszkowie i inni. Głównym inicjatorem powołania komitetu był Marian Nowicki, kierownik miejscowej szkoły.

Drugą postacią, która wywarła duży wpływ na życie społeczne wsi i rozwój straży był dr Seweryn Dziubałtowski, późniejszy profesor SGGW w Warszawie.

Zawiązane Towarzystwo Ogniove było załączkiem życia towarzyskiego w zwartych szeregach.

Sprawa zatwierdzenia nie była prosta i ciągnęła się od 18 marca 1918 r., kiedy złożono pierwszy projekt do Komendy Powiatowej w Opocznie. [...] Dopiero Starostwo Powiatowe 8 listopada 1918 r. powiadomiło założycieli Towarzystwa [...], że zezwala na zawiązanie Towarzystwa Straży Ogniowej Ochotniczej w Smardzewicach [...].

Niezależnie od załatwienia spraw natury formalnoprawnej, przystąpiono do werbowania członków. Założenie straży nastąpiło 26 lutego 1918 roku. Zapisali się łącznie do straży 121 członków: w tym 60 czynnych i 61 wspierających. [...] W gronie tym znalazła się w komplecie orkiestra smardzewicka.

W 1921 r. odbył się w Warszawie pierwszy ogólnopolski zjazd delegatów straży pożarnych z terenu całej Polski, który powołał do życia Główny Związek Straży Pożarnych. W zjeździe tym brał udział przedstawiciel OSP w Smardzewicach, prezes Franciszek Mękowski.

Od chwili powstania straży marzeniem jej członków było zaopatrzenie w sprzęt. Bosaki, toporki łatwo było wykonać, i oprawić w potrzebne drzewce i umieścić w odpowiednim miejscu, by w razie potrzeby nimi skutecznie działać. Od chwili powstania straży marzeniem jej członków było zaopatrzenie w sprzęt. Bosaki, toporki łatwo było wykonać, i oprawić w potrzebne drzewce i umieścić w odpowiednim miejscu, by w razie potrzeby nimi skutecznie działać. Strażacy zostali zaopatrzeni w hełmy, uszyto dla nich mundury z lnianego płótna, utkanego na miejscu przez miejscowe gospodynie. Kupiono pasy strażackie i potrzebne dystynkcje dostosowane do stopnia i funkcji poszczególnych strażaków. Najważniejszy sprzęt był jednak jeszcze nieosiągalny.

Józef Ostrowski – jeden z założycieli – ofiarował małą, ręczną przenośną sikawkę ogrodową, która stanowiła obiekt wielkiego zainteresowania. Brakowało dużej sikawki mogącej skutecznie tłumić ogień. [...]

Postanowiono zebrać pieniądze na sikawkę przez zaciągnięcie pożyczki od miejscowych gospodarzy i pożyczki zewnętrznej przy niskim oprocentowaniu rocznym. Ponadto przeznaczono na ten cel wszystkie pieniądze z przedstawień, zabaw itp.

Nabyta sikawka była sprawna, z dwoma węzami ssącymi, z siedmioma węzami tłoczącymi, z których dwa były nowe, z dwiema prądnicami i wszelakimi niezbędnymi częściami i przyrządami na sumę 4000 marek. Sikawka ta była osadzona na wozie 4-kołowym. Zakupu dokonano 29 sierpnia 1918 r. Służyła ona przez długie lata i to nawet kilka lat po II wojnie światowej.

Statut Towarzystwa przewidywał między innymi prawo organizowania własnych chórów, orkiestry, biblioteki, czytelnicy i innych zgromadzeń. Działalność straży na tym polu była bardzo ożywiona. Zaprenumerowano szereg czasopism, jak: „Wiadomości Polskie”, „Przegląd Pożarniczy”, „Ilustrowany Kurier Codzienny” i organizowano cykl odczytów i popisów. Dla ogółu udostępniono bibliotekę, a bibliotekarzem został Władysław Mękowski. Ponadto zorganizowano młodzieżowe kółko amatorskie, które przygotowywało różne sztuki na przedstawienia organizowane w stodole gospodarza straży Wacława Kałużyńskiego, refektarzu klasztornym miejscowego kościoła, a w końcu w Domu Ludowym po jego wybudowaniu. [...]

Skład personalny władz Straży Ogniowej w Smardzewicach przedstawiał się od początku straży do obecnych czasów następująco:

Prezesi:

Franciszek Mękowski od 26 II 1918 do VII 1919

Józef Rozpędowski od VII 1919 do X 1929

Franciszek Dziubałowski od X 1929 do II 1933

Piotr Król od IV 1933 do VII 1938

Tadeusz Krzyżanowski od II 1938 do VI 1947

Józef Plichta od VI 1947 do III 1949

Józef Król od III 1949 do II 1952

Przez 5 lat brak prezesa. Funkcję prezesa pełnili komendanci:

Jan Plichta od 1952 do 1955

Józef Król od 1955 do 1957

Józef Król od 1957 do 1966

Leon Wojtaszek od 1966 do 1975

Józef Rozpędowski od 1975 do 1984

Wiesław Wojtaszek od 1985 do 1988

Czesław Gaworek od 1989 do 1996

Edmund Król od 1996.

Straż ogniowa przez długie lata nie miała własnej remizy. Z konieczności musiała przechowywać cały swój sprzęt w szopie u Józefa Rozpędowskiego. [...] Sprzętu przybywało, wymagał on odpowiedniego zabezpieczenia i konserwacji. I tak 26 czerwca 1926 r. zakupiono nową sikawkę „Tryumf” w firmie „Strażak” z całym zestawem części zapasowych oraz drabinę przystawną. 29 kwietnia 1927 r. nabyto wóz i drabinę Szczerbowski. W 1928 r. – dwie beczki żelazne dwu- i czterośladowe, a w 1930 beczkowóz 4-śladowy. [...]

Tego samego dnia [4 maja 1930 r.] została zawarta umowa z Franciszkiem Mękarskim na budowę domu strażackiego o długości 40 i szerokości 15 łokci. W budynku tym, oprócz dużej Sali na rekwizyty, zaplanowano mieszkanie dla dozorczy, salę dla orkiestry i salę zebrania straży. [...]

Cała wieś została zelektryfikowana dopiero w 1957 r. Przez wiele lat po wojnie władze powiatowe uważały Smardzewice za wieś przeżartą międzywojenną endecją. Robiły wszystko, by proces elektryfikacji wsi opóźnić.

Budowę [nowe strażnice] rozpoczęto w czynnie społecznym w 1990 r. [...] Począwszy od 1991 r. budowę finansował Urząd Gminy. Budowę zakończono w 1997 r. [...]

W 2006 roku powiatowy Dzień Strażaka obchodzono 7 maja. Tego dnia OSP w Smardzewicach otrzymała nowoczesny wóz bojowy marki Star-Man, bogato wyposażony.

Rozdz. XVII. Biografie ludzi, o których warto pamiętać. (fragmenty) (s. 209-329)

Do historii Smardzewic pragnę dopisać życiorysy ludzi urodzonych tutaj lub w innych zakątkach kraju, dzięki którym Smardzewice znane są nie tylko w kraju, lecz i za granicą.

Kazimierz Duchowski [ur. 1936]

W latach 1943-1948 ukończył szkołę podstawową w Smardzewicach, a w 1949 r. siódmą klasę w Tomaszowie Mazowieckim. Od 1949 do 1953 r. uczęszczał do Państwowego Liceum Handlowego i Technikum Finansowego, uzyskując świadectwo dojrzałości. W latach 1953-1957 studiuje w Szkole Głównej Służby Zagranicznej w Warszawie. Od listopada 1957 do maja 1959 r. przebywa w Wietnamie, jako tłumacz języka angielskiego w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli (towarzyszy grupie polskich oficerów). W latach 1959/60 kończy studia na Wydziale Dyplomatyczno-Konsularnym w Warszawie, uzyskując tytuł magistra.

[...] W latach 1967-72 jest kierownikiem działu, wicedyrektorem, a następnie pełni obowiązki dyrektora Polskiego Instytutu Kultury w Londynie. [...] W latach 1975-1979 pracuje w Waszyngtonie jako I sekretarz ambasady, a w latach 1979-1982 w Ministerstwie Spraw Zagranicznych jako kierownik Wydziału Ameryki Północnej. W okresie 1982-1987 pracuje jako radca – minister pełnomocny (i zastępca szefa) Ambasady Polskiej w Londynie. [...] W latach 1987-1988 jest wicedyrektorem Departamentu Europy Zachodniej w MSZ, a w okresie 1988-91 dyrektorem Departamentu Ameryki Północnej i Południowej. W latach 1991-96 jest ambasadorem nadzwyczajnym i pełnomocnym RP w Kostaryce i w pozostałych państwach Ameryki Środkowej: Nikaragui, Salwadorze, Panamie, Gwatemali, Hondurasie i Belize. Przez okres dwóch lat 1996-98 jest Głównym Inspektorem Służby Zagranicznej w MSZ. [...] W 1997 r. otrzymuje dożywotni tytuł ambasadora ad personam (przyznany przez premiera RP). W latach 1999-2002 pracuje w Phnom Penh w Kambodży jako szef ambasady w radze charge d'affaires, a w latach 2002-2005 jako ambasador RP w Królestwie Kambodży. Ma bogate zasoby fotograficzne, poczynając od lat dziecięcych ze Smardzewic [...]. W korpusie dyplomatycznym przetrwał wszystkie zawirowania i zmiany ustroju. Od lipca 2005 na emeryturze.

Seweryn Dziubałowski [1883-1944]

Pierwsze nauki pobierał w języku polskim w tajnej szkole znajdującej się w murach klasztoru w Smardzewicach. [...] Do szkoły średniej tzw. „Aleksandrówki” uczęszczał w Tomaszowie Mazowieckim, a kończył ją w Warszawie. W latach 1905-1907 pracował jako nauczyciel we wsi Chorzęcin, pow. Piotrkowski. W latach 1907-1911 uczęszczał na wykłady sekcji matematyczno-przyrodniczej Towarzystwa Kursów Naukowych. Studia ukończył z bardzo dobrym wynikiem 22 października 1913 r. [...] W roku 1913 wyjeżdża dla uzupełnienia studiów do Szwajcarii i tam na uniwersytecie w Neuchatel studiuje i pogłębia swoją wiedzę w zakresie systematyki i geografii roślin.

[...] W 1916 roku wraca do kraju i obejmuje stanowisko asystenta w Zakładzie Botaniki Ogólnej Uniwersytetu Warszawskiego [...]. W 1920 jako ochotnik brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. [...] W 1923 roku, na wniosek Rady Wydziału Leśnego [Szkoly Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie], otrzymuje nominację na profesora nadzwyczajnego i kierownika botaniki ogólnej. [...] Przez wiele lat piastuje godność dziekana Wydziału Leśnego (trzykrotnie) i prorektora SGGW (trzykrotnie). [...] 23 stycznia 1937 roku S. Dziubałowski otrzymuje nominację na profesora zwyczajnego botaniki na Wydziale Leśnym. [...] Wśród młodzieży akademickiej cieszył się dużą popularnością i poważaniem. [...] Dobrze rozumiał ciężkie warunki młodzieży pochodzenia chłopskiego, przebywającej na studiach w mieście. Pomagał im wszelkimi możliwymi sposobami. W swoich rodzinnych Smardzewicach, na kawałku ojcowizny, wybudował piękny, jak na owe czasy dom oraz założył nowoczesny sad. Pomagał najbliższej rodzinie. Wakacyjne miesiące spędzał w Smardzewicach. Czas ten wykorzystywał na prace fizyczne i na opracowanie zagadnień botanicznych Lasów Spalskich. [...] W okresie okupacji pozostaje w Warszawie. Organizuje tajne nauczanie, egzaminuje. Jako dziekan Wydziału Leśnego pracuje w ukryciu. Przez całe życie związany był politycznie z endecją, należąc w czasie okupacji do ścisłego jej kierownictwa (ps. „Smardz”). Był członkiem ośmioosobowego Prezydium Tymczasowej Narodowej Rady Politycznej – nadbudowy politycznej nad Narodowymi Siłami Zbrojnymi i Służbą Cywilną Narodu. [...] Od marca 1944 roku aż do swojej śmierci 23 sierpnia 1944 roku pełnił funkcję kierownika Wydziału Konsolidacji Obozu Narodowego. Podczas powstania został przez Niemców wyrzucony z własnego mieszkania przy ul. Kieleckiej. Przedziera się na stronę powstańców, udając się do swego kolegi prof. Lampego, zamieszkałego przy ul. Igańskiej 7.

Tu, przypadkowo rażony odłamkiem granatu, ginie 23 sierpnia 1944 roku. Jego syn Kazimierz, jako oficer AK zginął w powstaniu w obronie Mokotowa. Został pochowany w zbiorowej mogile powstańców. Podczas ekshumacji nie został rozpoznany. Spoczywa we wspólnej mogile osób nierozpoznanych. Po zakończeniu działań, Piotr Król postanowił sprowadzić ciało szwagra i jego syna do Smardzewic. Trumny wykonane były w Smardzewicach przez stolarza, który uczył się i pracował w zakładzie pogrzebowym Stanisława Zdonka, syna Józefa w Tomaszowie Mazowieckim. W Warszawie wobec masowych ekshumacji, trudno było kupić trumny. Następnie wozem konnym przewieziono je do Warszawy (ponad 100 km). Tą samą drogą sprowadzono jedynie ciało profesora, gdyż znane było miejsce jego pochówku. Ciało syna Kazimierza nie odnaleziono. [...] 17 maja 1945 roku krewni i mieszkańcy Smardzewic pochowali ciało profesora na cmentarzu w Smardzewicach [...].

Stefan Król [1915-1996]

Urodził się [...] jako syn Piotra i Pauliny z Dziubałtowskich, siostry prof. Seweryna Dziubałtowskiego. W Smardzewicach ukończył cztery klasy szkoły państwowej. W 1926 r. zdał egzamin wstępny do Gimnazjum Humanistycznego Stowarzyszenia Kupców w Tomaszowie Mazowieckim i został przyjęty do klasy drugiej. Egzamin dojrzałości złożył w 1934 roku. W tym samym roku zdał egzamin i został przyjęty na Wydział Leśny SGGW w Warszawie. [...] W 1938 roku uzyskuje absolutorium i przez trzy miesiące pracuje w Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie. 30 września 1938 r. zostaje powołany do odbycia służby wojskowej. W lipcu 1939 r. ukończył kurs podchorążych rezerwy piechoty 7 Dywizji w Częstochowie. W stopniu plutonowego podchorążego dostał przydział do 25 pułku piechoty w Piotrkowie Trybunalskim. Z nim wyruszył na wojnę, jako dowódca plutonu. Dywizja, wobec dużej nawały ogniowej wycofuje się do Suchowoli koło Zamościa. Tu Stefan Król dostaje się do niewoli radzieckiej. Dzięki pomocy rodaków dokonuje brawurowej ucieczki i w październiku dociera do rodzinnych Smardzewic. W czasie trwania działań wojennych został awansowany przez Naczelnego Wodza RP do stopnia podporucznika. Od 1 listopada 1939 r. do 15 stycznia 1945 r. pracował w Nadleśnictwie Lasów w Smardzewicach. Po złożeniu przysięgi i nadaniu pseudonimu „Piast” działał aktywnie wraz z kilkoma rodakami w Narodowej Organizacji Wojskowej, później NSZ, a od lata 1944 – po scaleniu – w AK. [...] Po wyzwoleniu, za przynależność do NSZ, był w pierwszych miesiącach 1945 r. poszukiwany przez NKWD i UB. Ukrywał się pod przybranym nazwiskiem Stanisław Dąbrowski. Od 1 marca 1945 r. do 14 marca 1946 r. pracował w Państwowym Urzędzie Repatriacyjnym. 18 sierpnia 1945 r. został wyznaczony na nadleśniczego Nadleśnictwa Państwowego Rzecznica w Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Bałtyckiego. Od marca 1946 do grudnia 1949 r. pracował w Ministerstwie Leśnictwa, a od stycznia 1950 r. do przejścia na emeryturę, w Naczelnym Zarządzie Lasów Państwowych. [...] Był wybitnym specjalistą w dziedzinie szkółkarstwa leśnego, autorem wielu publikacji, opracowań i instrukcji z tego zakresu. [...] od grudnia 1982 r. był Honorowym Członkiem Ochotniczej Straży Pożarnej w Smardzewicach. Zmarł 18 października 1996 r. w Warszawie, pochowany na cmentarzu w Smardzewicach.

Józef Ostrowski [ur. 1864-1939]

Józef Ostrowski w czasie swojej młodości pełnił funkcję posłańca w klasztorze w Smardzewicach, wykonując różne prace remontowe i naprawcze. To tutaj w klasztorze nauczył się czytać i pisać po polsku i rosyjsku. [...] Razem z Janem Wojtaszkiem „z Gorki” organizuje tajne nauczanie. Jest to prymitywna szkoła jednoklasowa o poziomie klas I-III. [...] Zajęcia odbywają się w domu Ostrowskiego, mimo, że jego warunki mieszkaniowe są trudne. Nauczanie trwa od późnej jesieni do wiosny. W okresie wiosna – lato dzieci obarczone są wypasem krów i gęsi na pastwiskach. Józef Ostrowski za swą działalność oświatową stał się powiernikiem i przywódcą całej wsi. W sprawach spornych interweniował u władz carskich ze skutkiem pozytywnym. [...] W 1906 r. miały się odbyć wybory do Dumy rosyjskiej. Z całego okręgu miał być wyłoniony jeden włościanin. Józef Ostrowski, jako znany działacz, został zgłoszony do parlamentu rosyjskiego. Warunkiem bycia posłem było posiadanie ziemi, której on nie miał. W prosty sposób rozwiązał ten problem. Stryjeczny brat ze strony matki, Jan Wojcieszek, posiadający 10 mórg i 40 przętów, aktem notarialnym sporządzonym w Opocznie, sprzedał całą gospodarzkę Józefowi Ostrowskiemu za 900 rubli. [...]. Stanowisko posła piastował dwie kadencje, od 1906 do końca 1914, do czasu wybuchu I wojny światowej. [...] Nie znane są jego działania jako posła do Dumy rosyjskiej. [...] Józef Ostrowski był współorganizatorem powstałej w 1912 roku orkiestry straży pożarnej i organizatorem jednoklasowej szkoły, oficjalnie otwartej w 1915 r.

[...] Józef Ostrowski nie mając ziemi, od młodych lat trudnił się murarką, budował domy, budynki gospodarcze, a ponadto był współbudowniczym kościołów w powiecie opoczyńskim. Z chwilą nabycia ziemi dworskiej o pow. 24 mórg, miał już 44 lata, dziesięcioro dzieci i był już posłem do Dumy rosyjskiej w Petersburgu. Gospodarką zajmowała się żona i dorastające dzieci.

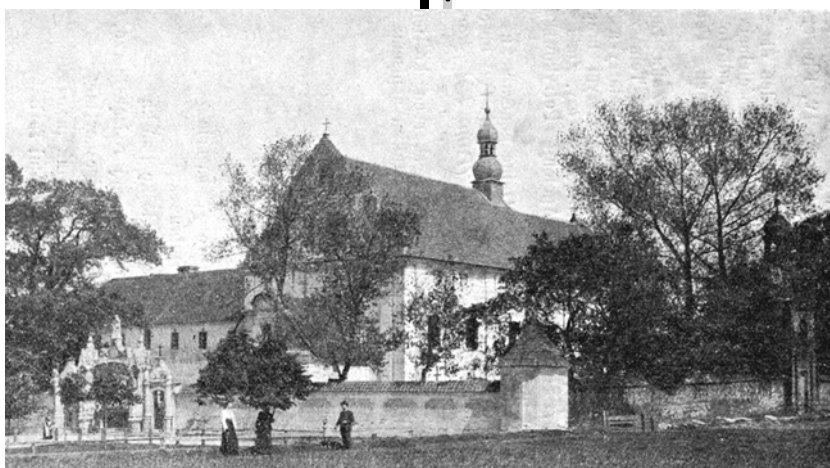
Po zakończeniu I wojny światowej więcej czasu poświęcał pracy społecznej niż pracy na roli. Zaczął popadać w długi. Brał pożyczki, których nie spłacał. Nie płacił obowiązkowych podatków rolnych, tzw. fajerkasy do kasy gminnej. Uważał, że jako wielkiemu działaczowi władze powiatowe umorzą mu długi. [...] Z uzyskanych wiadomości wiadomo, że J. Ostrowski zalegał z płaceniem podatku rolnego i do czasu wybuchu II wojny światowej nie spłacił długów. Gospodarstwo podupadło. [...] Umiera 29 września 1939 roku.

Ludwik Stańczykowski [1904-1979]

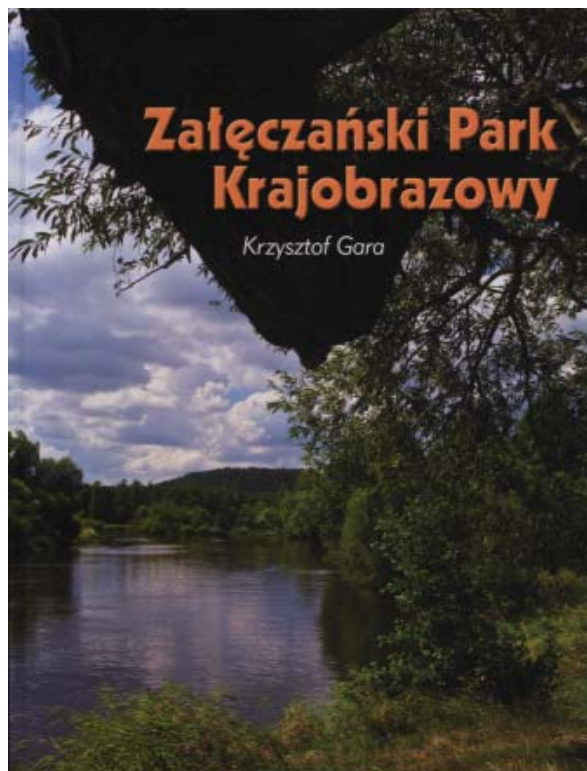
Urodził się w 1904 r. w Smardzewicach w rodzinie chłopskiej. Tutaj uczęszczał do tajnej szkoły, która mieściła się w sąsiednim domu. Ukończył cztery klasy szkoły podstawowej. Wybuch I wojny światowej przerywa dalszą jego edukację. W czasie wojny doksztalca się w domu. Po jej zakończeniu uczęszcza do obecnego I Liceum Ogólnokształcącego w Tomaszowie Mazowieckim. Po ukończeniu gimnazjum w 1925 r., odbył studia i uzyskał tytuł dyplomu magistra filozofii na Uniwersytecie Warszawskim oraz dyplom nauczyciela szkół średnich w 1935 r. [...] Od 1929 do 1939 r. jest działaczem Centralnego Związku Młodzieży Wiejskiej, a od 1933 do 1939 jest redaktorem „Siewu”, organu tego związku. [...] Będąc sekretarzem ZG ZNP – sekcji nauczycieli szkół podstawowych i średnich, w latach 1929-1939 uzyskał szerokie uznanie i cieszył się dużym autorytetem władz centralnych związku. Bierze czynny udział w kampanii wrześniowej.

Walczy na froncie zachodnim i w obronie stolicy w stopniu oficerskim. Po kapitulacji Warszawy dostaje się do niewoli. Jest jeńcem wojennym w oflagu w Murnau (Bawaria). Po zakończeniu wojny w latach 1945-48 jest nauczycielem polonista w Gimnazjum Trzeciej Dywizji Strzelców Karpacczych i w Drugim Korpusie gen. Władysława Andersa. Od 1946 do 1954 r. uczy języka polskiego w Gimnazjum i Liceum M. Kopernika w Londynie. Od 1950 do 1970 r. uczy w szkolnictwie angielskim. W tym czasie ogłasza wyjątki ze swojej prozy powieściowej w londyńskich „Wiadomościach”. Od 1972 r. publikuje nowele literackie w dziale młodzieżowym londyńskiego „Tygodnika Polskiego”. [...] W ostatniej swej powieści „Płonąca wieś” wydanej przez Katolicki Ośrodek Wydawniczy (tom 89 serii Czerwonej Biblioteki Polskiej) w Londynie w 1977 r. odtwarza najwierniejszy obraz przeszłości swojej rodzinnej wsi. [...] Janina Chrzanowska, krytyk literacki z Wydawnictwa Biblioteki Polskiej w Londynie pisze: „*Płonąca wieś*” jest oparta w swej treści na rzeczywistych wydarzeniach, które miały miejsce w Smardzewicach, rodzinnej wsi autora, w 1905 r. Wieś ta, położona niedaleko Spały z myśliwskim pałacykiem cara Mikołaja II, uświadomiona niepodległościowo, walczy z uciskiem moskiewskim. Gdy z ręki smardzewickich bojowników padł pisarz gminny, szpieg i renegat, kilka rot piechoty i sotni kozackich wspartych baterią armat przybyło w odwecie. Otoczono wieś. [...]. Zasadniczą wartością utworu jest jego autentyzm obyczajowy i językowy.

Autor w drugiej powieści pt. „Chłopcy z 1920 r. z Piotra Bezata, prostego chłopca, uczynił generała. Jest to fikcja literacka.

Załęczański Park Krajobrazowy (z fotografiami Krzysztofa Gary)

Załęczański Park Krajobrazowy / [fotografie] Krzysztof Gara ; [tekst Krzysztof Gara ; opracowanie graficzne Paweł Duraj ; przygotowanie fotografii do druku Ryszard Sierociński ; fotografie archiwalne czarno-białe Adam Szynkiewicz ; tłumaczenie na jęz. ang. Verse – Biuro Tłumaczeń Specjalistycznych]. – Sieradz : Prof-Art. Agencja Reklamowo-Wydawnicza, 2008. – 72 s. : fot. kolor. ; 31 cm. – ISBN 13 978-89954-56-5

Krzysztof Gara - przyrodnik, fotografik

Z wykształcenia leśnik, z pasji przyrodnik i fotografik.

Zarówno własna działalność, jak i jego praca zawodowa od zawsze związana jest z przyrodą. Obecne miejsce pracy – Dyrekcja Sieradzkich Parków Krajobrazowych w Sieradzu oraz Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi, Delegatura w Sieradzu.

Fotografuje od przeszło 20 lat, najchętniej zwierzęta a szczególnie ptaki, ale również rośliny, krajobrazy i wszelkie przejawy naturalnego piękna.

Autor, współautor i wydawca wielu różnorodnych publikacji o tematyce przyrodniczej i krajoznawczej, najczęściej dotyczących ziemi sieradzkiej i ziemi wieluńskiej. Niezliczone ilości jego

zdjęć publikowane są w albumach, folderach, czasopismach, kalendarzach, plakatach czy widokówkach oraz w Interencie.

Autor trzech przyrodniczych albumów: „*Z biegiem Warty*” (wydanego pod patronatem Wojewody Sieradzkiego w 1996 r.), *Załęczański Park Krajobrazowy* (2008) oraz *Nadwarciański Szlak Bursztynowy europejskim dziedzictwem przyrodniczo-kulturowym* (2008).

Fragmenty tekstu autorstwa Krzysztofa Gary z albumu „Załęczański Park Krajobrazowy”

Książka powstaje w szczególnym czasie – w bieżącym roku mija 30 lat od utworzenia Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Miałem szczęście obcować z tym terenem przez ponad ćwierć wieku i album ten stanowi jakby spłatę długu czy wyraz wdzięczności za te wszystkie niezwykle doznania, jakie mu zawdzięczam. To naprawdę dar losu dla fotografujących przyrodę, mieć „pod ręką” tak fascynująco bogaty obszar, choć na pierwszy rzut oka na taki nie wygląda.

Nasza łódzka ziemia, jako polski niż, pozornie na mapie kraju nie jawi się szczególnie atrakcyjnie. Stąd ludzie raczej wyjeżdżają na krajoznawcze wyprawy i letni wypoczynek w regiony o uznanej renomie, niż tu zaglądają. Ale czy to opinia jest prawdziwa? Gdy przyjrzeć się bliżej okaże się, że ta nieurodzajna, z trudem żywiąca swych mieszkańców ziemia, zamknięta w granice Załęczańskiego Parku Krajobrazowego, pełna jest zakątków i przyrodniczych zjawisk, o których nie sposób powiedzieć inaczej niż niezwykle, unikalne, wyjątkowe i prawie niespotykane w kraju, a niektóre z nich sławią ten obszar nawet poza granicami Polski.

Piąty stycznia 1978 r. – data utworzenia Załęczańskiego Parku Krajobrazowego, jest dla tego obszaru niezwykle znacząca, ale to tylko zwieńczenie trwających całe dziesięciolecia zmagania wielu ludzi o to, aby ochronić i zachować to swoiste piękno, naukowe wartości, środowiska życia osobiwej fauny i flory. Wszystko zaczęło się w latach dwudziestych ubiegłego wieku, a zatem niespełna 100 lat temu, kiedy rozpoczęto tu pierwsze badania naukowe. Bardzo istotną okolicznością było odkrycie przez prof. Jana Samsonowicza paleontologicznego „skarbu”. W jaskiniach góry Zelce (teren dzisiejszego rezerwatu Węże) natrafił on na zwierzęce szczątki, głównie w postaci tzw. brekcji kostnej. Materiał badawczy był imponujący, zarówno ze względu na ilość (ponad 11 ton), jak i na rozpoznany skład gatunkowy.

Na podstawie znalezionych kości badacz oznaczył przeszło 100 taksonów, z czego znaczny procent stanowiły zwierzęta owe dla nauki. Zwierzęce szczątki pochodziły z kilku okresów sedimentacyjnych, jednak najcenniejszym znaleziskiem były zawierające kości zwierząt lądowych, unikalne osady z okresu pliocenu (sprzed ok. 5 mln lat). Stanowiska paleontologiczne z góry Zelce okazały się jednymi z najcenniejszych tego typu w Europie. [...]

Pierwsze wymierne sukcesy w historii ochrony załęczańskiej przyrody to powołanie w 1959 roku dwóch rezerwatów: Bukowa Góra i Szachownica, leżących dziś w śląskiej części parku oraz w 1971 roku rezerwatu Węże na szczycie góry Zelce.

Wkład licznej grupy naukowców, urzędników, planistów i pasjonatów, którzy przyczynili się do sukcesu, jakim było nadanie Załęczańskiemu Parkowi Krajobrazowemu prawnego statusu ochronnego, zasługuje na opisanie w osobnej książce, ale w tej jakże skrótovej opowieści o historii parku, jeszcze koniecznie należy odnotować szczególną rolę prowadzących wieloletnie badania profesorów Uniwersytetu Łódzkiego – Tadeusza Krzemińskiego i Romualda Olaczka. W efekcie długotrwałych, nieustannych starań, w oparciu o projekt wykonany w Biurze Planowania przestrzennego w Sieradzu przez dr Adelę Hibner i inż. Eugeniusza Milczarskiego, dnia 5 stycznia 1978 roku, uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Sieradzu, powołano do życia obszar o szczególnej ochronie i nadano mu nazwę: Załęczański Park Krajobrazowy. [...]

Obecnie znaczna część parku (przeszło 9 tys. hektarów), Załęczański Łuk Warty i rezerwat Szachownica, zyskały dodatkowy status ochronny o znacznie wyższej randze. Stanowią projektowane obszary Natura 2000.

Geograficznie Załęczański Park Krajobrazowy zajmuje północną część Wyżyny Wieluńskiej, która wraz z Wyżyną Częstochowską i Wyżyną Krakowską tworzą Jurę Polską. Chroni jej ostanie północne krańce, jednocześnie zamykając od tej strony system polskich jurajskich parków krajobrazowych.

Właśnie temu skalistemu, jurajskiemu podłożu park zawdzięcza swą odmienność i wyrazistość. Topograficzna mapa ukaze odcinek rzeki Warty o dziwnym biegu, skręcającej nagle z zachodu na wschód, zwany Wielkim Łukiem Warty, a układ warstwic zdradzi skomplikowaną, tak odmienną od otoczenia rzeźbę. Rzeka ma charakter wyraźnych, kilkudziesięciometrowych przełomów. Gdy zbliżamy się do granic parku, monotony, niżowy krajobraz nagle się zmienia. Na horyzoncie, zieloną dominantą zaczynają rysować się pasma ciemnych, pokrytych lasem wzgórz. Większość tych kulminacji to młode, poukładane w łańcuchy, piaszczysto-żwirowe, polodowcowe moreny. Posiadają lokalne nazwy: Bobrowskie Góry, Góry Bugajowe, Góry Gliżyńskie. Pomiędzy nimi pojedynczo tkwią znacznie starsze wzgórza wapienne zbudowane z jurajskich twardeńców, tzw. ostańce. [...]

Największym i najcenniejszym ostańcem parku, wznoszącym się nad doliną Warty naprzeciwko wsi Bobrowniki, jest góra Zelce, na szczycie kutej utworzono geologiczny rezerwat o nazwie Węże. Chroni on kwintesencję tutejszej przyrody – najlepiej rozwinięte zbiorowiska wapieniolubnych roślin i wiele form krasu, w tym system jaskiń, w których zachowały się jeszcze fragmenty pięknej szaty naciekowej. [...]

Pomiędzy wzgórzami, głęboko wcięta w skaliste podłoże doliną, płynie rzeka Warta. [...] Niezwykle skomplikowana linia brzegowa sprawia wrażenie całkowitej dzikości. Rzeka meandrując płynie naturalnym korytem pełnym wysp i wysepek, mija odcięta starorzecza, oddając się bezkarnie swej twórczej i niszczącej działalności. [...]

Szczególne miejsce w krasie parku zajmują źródła, czyli tzw. wywierzyska. [...] Jest ich wielka obfitość i różnorodność. Niektóre mają swoje nazwy np. Grantowe Źródła, od takiej właśnie barwy wody, czy Źródło Świętego Floriana – ogromne wywierzysko krasowe będące wielką geologiczną osobliwością. [...]

W rejonie Lisowic natkniemy się na inną ciekawą, rzadko występującą i efektywną formę krasu. Kilkadziesiąt lat temu strumyk Sucha Struga, zwany wtedy Grabówką, zaczął znikać w tzw. ponorach i ostatni odcinek swego biegu pokonywał podziemnym korytem, prawdopodobnie uchodząc do Warty w postaci źródełek przykorytowych. [...]

W południowych obrzeżach parku, na szczycie niewielkiego wapiennego wzniesienia, zwanego Krzemienną Górą, wśród malowniczej buczyny schowana jest niesamowita jaskinia Szachownica. [...]

Szachownica z wielu powodów jest jaskinią niezwykłą. Urok jej ogromnych pieczar, wzbogacany zimową porą przedziwnymi lodowymi naciekami, to tylko jeden przejaw tej niezwykłości. [...] Prawdopodobnie poprzez różnorodność jaskiniowych środowisk, Szachownica stała się niezwykle atrakcyjnym miejscem hibernacji dla ok. 10 gatunków nietoperzy. Corocznie na wiele zimowych miesięcy, swój los powierza jej blisko dwa tysiące osobników tych tajemniczych skrzydlatych ssaków, a co najważniejsze – z każdym rokiem daje się zauważyć wyraźną tendencję wzrostową. Zawieszone u stropu pieczar kiście kilkudziesięciu przytulonych do siebie, zamarłych w głębokim śnienocków dużych albo prawie pół tysiąca drobnych, czarnych ciałek mopków wypełniających szczelnie kilkumetrowe szczeliny w stropie jaskini, robią niezapomniane wrażenie na każdym, komu było dane ujrzeć ten widok. [...]

Lista parkowych zakątków, o uroku których należałoby opowiadać, zdaje się nie mieć końca, ale niezgrabnymi słowami spróbuję opisać jeszcze dwa.

Bukowa Góra – małeńki, ścisły rezerwat przyrody. Miejsce wręcz czarodziejskie, można by rzec o pierwotnym krajobrazie, a wrażenie to powodują ogromne, dożywające swoich dni, kilkusetletnie buki pochylające się nad niszą źródłiskową drobnego cieku. [...]

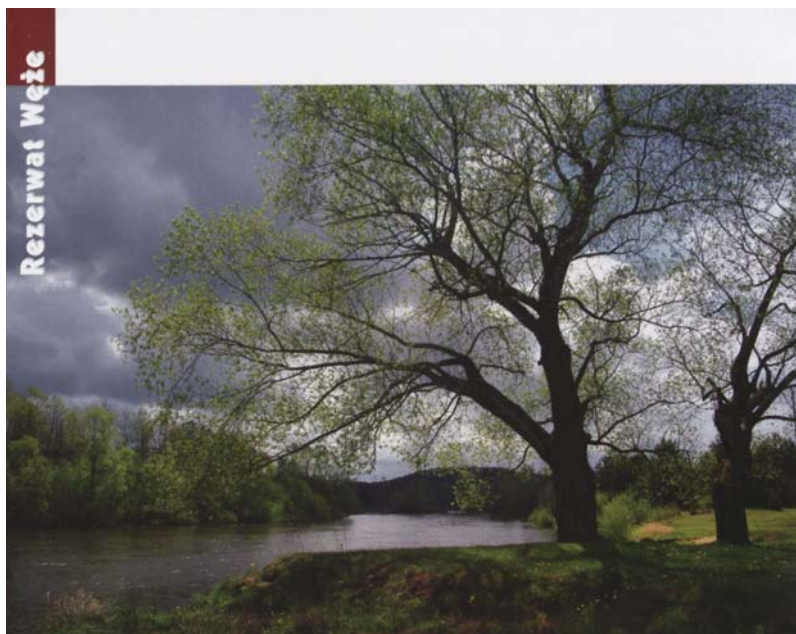
No i Żabi Staw! Powiedzieć, że ma swój klimat to za mało. On ma swoją magię. [...] nad stawem polują kolorowe ważki, płasają w godowym tańcu szafirowe łątki, pomiędzy kwiatami i owalnymi liśćmi grzybieni przemykają pisklęta łysek, a wszystko to wśród chóralnych, niemal ogłuszających głosów płazów – kumaków nizinnych, rzekotek i innych żab.

Obszar parku, ze względu na nieurodzajną ziemię, nie był dla ludzi gościnny, jednak dolina Warty umożliwiała rozwój osadnictwa. Wiodły tędy również pradziejowe szlaki handlowe, co z pewnością przyczyniało się do rozkwitu nadwarciańskich osad. Niektóre z nich – Kamion i Toporów – niegdyś miały nawet status miast. Nadwarciańskie okolice obfitują zatem w liczne stanowiska archeologiczne i inne cenne zabytki łódzkiej kultury.

Szczególne miejsce wśród nich zajmują dwa okazałe kurhany, zwane Kurhanami Książęcymi, położone na krawędzi doliny Warty w okolicach Przywozu, będące miejscem pochówku lokalnych władców z przełomu II i III w. naszej ery.

W Łaszewie znajduje się drewniany kościółek pw. Jana Chrzciciela, należący do grupy unikatowych, typowych dla tej ziemi, drewnianych budowli sakralnych, najczęściej szesnastowiecznych, jednonawowych kościółków o konstrukcji zrębowej w tzw. typie wieluńskim. [...]

W Toporowie pozostawił po sobie niezwykłą pamiątkę jeden z najsłynniejszych polskich malarzy – Jerzy Duda-Gracz. Jest nią namalowany na suficie miejscowego kościoła ogromny plafon „Przemienienie Pańskie”.

Trzeba jeszcze napisać o harcerzach. Byli obecni na tym terenie jeszcze przed utworzeniem parku. Społecznym wysiłkiem zbudowali lokalną drogę, a w 1976 r., decyzją Wojewódzkiej Rady Przyjaciół Harcerstwa, w okolicy Załęcza Wielkiego, w urokliwym zakolu Warty, naprzeciwko zabytkowego wodnego młyna powstał „Nadwarciański Gród”. [...]

Agencja Reklamowo-Wydawnicza Prof-Art (Sieradz, ul. Polna 6)

Rok założenia 1991

<http://profart.com.pl/>

Agencja o sobie

Fotografia - oczy agencji. To przez jej pryzmat spostrzegamy otoczenie. Posługujemy się nią w wyrażaniu myśli i przesłań. To jeden z najpotężniejszych elementów reklamy mający wpływ na odbiorcę - alchemia percepcji wzrokowej.

Posiadamy profesjonalny i nowoczesny sprzęt fotograficzny oraz bogate archiwum fotograficzne ze zdjęciami, slajdami do realizacji projektów okładek, plakatów, kalendarzy itp.

Wydawnictwo - z bogatego archiwum fotograficznego i niewyczerpanych naszych pomysłów staramy się ukazać piękno otaczającego nas świata, jego niepowtarzalność w postaci wydawnictw albumowych, przewodników.

Z dorobku wydawniczego

Albumy regionalne

Łódź / Sebastian Forys (2007)

Ziemia Wieluńska / Tadeusz Olejnik ; fotografie Ryszard Sierociński, Piotr Antczak, Krzysztof Gara (2007). Wersje językowe polsko-niemiecka, polsko-angielska

Wieluń / Tadeusz Olejnik ; fot. Ryszard Sierociński, Krzysztof Gara (2006)

Rawicz / Ryszard Sierociński (2006)

Sieradz : magiczne miejsca / Ryszard Sierociński, Paweł Duraj (2006)

Sieradz : moje miasto / praca zbiorowa pod red. Lecha Kamińskiego (2005)

Między Wartą a Nerem / Ryszard Sierociński. Wyd. 2. (2005)

Kępno i okolice / Ryszard Sierociński (2005)

Z biegiem Warty : impresje fotograficzne / Krzysztof Gara (1995)

Inne wydawnictwa

Leksykon miasta Sieradza / opracowanie zbiorowe pod red. Stanisława Tadeusza Olejnika (2006)

Bractwa kurkowe w Polsce / pod red. Ryszarda Sierocińskiego (2005)

Inkowie i nie tylko / Anna Kufel- Dzierzgowska (2001)

Albumy malarstwa

Szeptem : malarstwo / Alina Sibera (2004)

Triennale z martwą naturą : Sieradz 2000 : II Ogólnopolski Konkurs Malarski : wystawa pokonkursowa (2001)

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego
w Łodzi

ul. Gdańska 100/102
90-508 Łódź
Tel.: 0-42 636-68-35 (sekretariat)
Tel.: 0-42 637-30-90 (centrala)

www.wimbp.lodz.pl

Materiały przygotował: Piotr Bierczyński

Redakcja i skład komputerowy:
Małgorzata Cegiółko

Nakład: 150 egz.

Numery BIBiKa dostępne są
na stronie
www.wimbp.lodz.pl/
w dziale
Wydawnictwa własne

**Program Koncertu w wykonaniu uczniów
Zespołu Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Łodzi**

Wolfgang Amadeusz Mozart – Sonata c-moll, KV 457, cz. III

Wykonawca - Zuzanna Styczyńska
Klasa fortepianu Małgorzaty Wronko

Andrzej Kurylewicz – Temat z filmu „Polskie drogi”

Wykonawca - Joanna Kępińska
Klasa gitary Sławomira Badowskiego

David Popper – „Tarantella”

Wykonawca - Filip Szkopek
Klasa wiolonczeli Dominika Połńskiego
Akompaniuje - Patrycja Chałupnik

Roland Dyens – „Tango en Skai”

Wykonawca - Rafał Sobczak
Klasa gitary Sławomira Badowskiego

Stanisław Moniuszko – „Dziad i Baba”

**Wolfgang Amadeusz Mozart – Aria Bartola „La Vendetta” z
opery „Wesele Figara”**

Wykonawca - Bartosz Szulc – bas
Klasa śpiewu Piotra Micińskiego
Akompaniuje - Patrycja Chałupnik

Fryderyk Chopin – Scherzo h-moll

Wykonawca – Tomasz Kaszuba
Klasa fortepianu Iwony Jakubowskiej

Program Koncertu ułożył Dawid Ber

*Podczas uroczystości wystąpi także dziecięcy zespół folklorystyczny
"Mali Smardzewianie" z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Smardzewicach.*

Wystawa o 17. edycji Nagrody Złoty Ekslibris

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego zaprasza do zwiedzenia wystawy na parterze Biblioteki przygotowanej z okazji 17. edycji Nagrody Złoty Ekslibris. Na wystawie eksponowane są publikacje nominowane do Nagrody za rok 2008 oraz publikacje nagrodzone. Na wystawie znajdują się pochodzące ze zbiorów Biblioteki książki i wydawnictwa albumowe oraz inne materiały tematycznie związane z nominowanymi oraz nagrodzonymi tytułami. Również laureaci: Marian Czochański, Tadeusz Kośka, Grzegorz Kowalski, Jacek Kusiński, Krzysztof Gara, przekazali bądź wypożyczyli na wystawę po kilka egzemplarzy nagrodzonych publikacji oraz inne materiały, w tym skany ilustracji, fotografie lub wersje elektroniczne fotografii. Na wystawie znalazły się również eksponaty dotyczące „Historii Smardzewic” przekazane lub wypożyczone przez Jacka Mrozowicza z Agencji Wydawniczej PAJ-Press w Tomaszowie Mazowieckim, Jana Pampucha oraz Edmunda Króla – prezesa OSP w Smardzewicach. Biblioteka serdecznie dziękuje wszystkim za przekazanie i wypożyczenie eksponatów.

Wystawę przygotował Dział Zbiorów Regionalnych WiMBP

WiMBP im. J. Piłsudskiego zaprasza na spotkanie

z Keithem Botsfordem,

które poprowadzi profesor **Jerzy Jarniewicz**
(Instytut Anglistyki UŁ)

8 maja 2009 roku o godz. 17.00

sala konferencyjna Biblioteki
ul. Gdańska 100/102

Keith Botsford - ur. w 1928 r. pisarz, wydawca, nauczyciel akademicki, jedna z bardziej kolorowych postaci współczesnego Zachodu. Wielki przyjaciel Polski i miłośnik literatury polskiej. Przez długie lata był dziennikarzem sportowym. Przyjaciel pisarza amerykańskiego Saula Bellowa.